

139 x 140

achtergrondinformatie over het proces tegen de WNC-arrestanten

kost 3,-
juli 1990

Deze autonome uitgave is gemaakt door onderzoeksburo Jansen & Janssen in samenwerking met de Arrestantengroep Amsterdam. Verder werkten mee het Klachtenburo Politie-optreden Amsterdam en de Bilwet. Met dank aan Gert, Yoke, uitgeverij de Papieren Tijger, drukkerij de Draak in Arnhem en Gerard Legebeke.

De brochure is te bestellen via Uitgeverij Ravijn in Amsterdam, door overmaking van 5,25 (3,- + porto) op giro 2424940, o.v.v. Groningen-brochure.

Buro Jansen & Janssen
Post: Singel 268
1016 AC Amsterdam

Arrestantengroep Amsterdam
Postbus 3306
1001 AC Amsterdam
020-253243

Klachtenburo Politie-optreden
Rozengracht 105
1016 LV Amsterdam
020-258000

gronologie

Zaterdag 26 mei.

4.15 uur. Uit het Wolters Noordhoff Complex komen groepen krakers en sympathisanten, die op straat barricades bouwen. Observatie- en aanhoudings-eenheden van de politie geven hierover informatie door aan het hoofdburo.

4.45 uur. De eerste charges van de ME worden afgeslagen door een steneregen. De ME trekt zich daarop terug.

5.15 uur. Er arriveert meer ME, maar ook hen lukt het niet door de barricades heen te breken.

6.00 uur. Een shovel dreigt een gat te slaan in een van de barricades. Een waterwerper staat stand-by, maar door een regen van stenen moeten de politie-eenheden zich opnieuw terugtrekken.

6.30 uur. Grand Cafe Forum wordt leeggemaakt, de ruiten gaan eruit, de inboedel verdwijnt richting barricades.

7.00 uur. Advokatenkantoor Vos, Seidel en Plas wordt aangepakt, computers vernield, het archief belandt deels op straat. Vier krakers worden gearresteerd.

9.00 uur. De ME heeft versterking gekregen en gaat over tot chargeren, waarop de krakers zich terugtrekken in de WNC-panden. Daarop begint de politie met het opruimen van de barricades. Ze sluit de omgeving hermetisch af met containers en de ME.

De rest van de dag blijven de toeschouwers aanstromen, wat leidt tot enige opstootjes. Het driehoeks-overleg van burgemeester, hoofdofficier van justitie en hoofdcommissaris van politie besluit de panden de volgende morgen te ontruimen op grond van de artikelen 219 en 220 APV.

Zondag 27 mei.

7.30 uur. De ME heeft zich in gereedheid gebracht, de BRATRA-eenheden moeten met een container naar het dak van het WNC gehesen worden, maar de hoogwerker blijkt defekt.

8.15 uur. De BRATRA verschaft zich met elektrische zagen via een zijdeur toegang tot een deel van het complex.

10.00 uur. Een andere hoogwerker hijst een tweede BRATRA-eenheid het dak op. Een groep ME-ers klimt met ladders het pand binnen. Ook via de achterkant breekt een BRATRA-ploeg zich door een deur.

10.30 uur. De krakers binnen nemen contact op met de Groningse Stadradio en eisen via de ether een vrije aftocht.

10.40 uur. Ingchaakt komen de eerste krakers het complex uit. Al gauw volgen alle anderen. Met plastic riemen gebocid worden zij later met enkele stadsbussen afgevoerd naar het hoofdburo van Groningen.

Het krakersoptreden bij de ontruiming van het Wolters Noordhoff Complex in Groningen bracht een enorme morele verontwaardiging teweeg en schiep een klimaat waarin geen justitiële aktie te dol lijkt.

Iedereen die uit het pand kwam is gearresteerd en weken vastgehouden. Nog niet eerder werden in Nederland zoveel mensen bij een aktie opgepakt en vervolgens zolang vastgehouden, onder zulke omstandigheden.

Precies bewijzen wie er precies bij de rellen betrokken waren lukt het Openbaar Ministerie niet, daarom probeert men nu via de constructie van een 'lidmaatschap van een criminele vereniging' (artikel 140 WvS) toch zoveel mogelijk mensen te veroordelen.

Het proces vindt plaats in de eerste weken van juli, te beginnen op 3 juli a.s. Dat de officier van justitie het proces zo snel na de gebeurtenissen plaatst, is een extra aanwijzing dat het OM gebruik wil maken van de publieke reacties op de rel. De laatste krakers moeten zo snel mogelijk van de aardbodem verdwijnen of in ieder geval tot de laatste druppel uitgeknepen worden.

Om daar alvast wat tegenover te stellen, is in een noodtempo deze brochure gemaakt. Met achtergrondinformatie over het gebruik van artikel 140, het bijzondere van de WNC-zaak, de toestand van de arrestanten en een analyse van de pers-hetze.

Tot slot: het ondersteunen van de arrestanten kost handenvol geld. Stort royaal op giro 2819508 tnv Steunfonds Basta Groningen o.v.v WNC-arrestanten.

inhoud

3 "Het O.M. probeert zijn bewijsnood op te lossen."
Het bijzondere aan de WNC-zaak.

6 Artikel 140 tegen aktievoerend nederland.
Het gebruik van een omstreden wetsartikel.

9 "Rambo werkt hier ook."
De behandeling van de WNC-arrestanten.

13 "Verdeel en heers leidde tot onze aktie."
Hongerstaking.

15 "Wie daarvoor ruimte gaf, werd doorgezaagd."
de verhoren van de WNC-arrestanten.

19 Hoe nederland van zijn krakers vervreemde.
WNC en de hetze der persen.

"Het O.M. probeert zijn bewijsnood op te lossen."

Het bijzondere aan de wnc-zaak.

Interview met Ties Prakken, advokate

In de hetzerige sfeer die rond de ontruiming van het WNC-komplex is ontstaan, is de kans groot dat het justitieel optreden buitensporig hard zal zijn. De politiek, de media en grote delen van de bevolking willen barbertje zien hangen. De 150 mensen die bij de ontruiming werden gearresteerd, zijn in eerste instantie op basis van artikel 141 -openlijke geweldpleging- in verzekerde bewaring gesteld. Toen de termijn van vier dagen om was, kwam daar "in belang van het onderzoek" ineens artikel 140 bij: lidmaatschap van een verboden vereniging. Daarmee kan je maximaal enkele maanden worden vastgehouden. Het proces begint op 3 juli voor de meervoudige kamer, precies aan het einde van de termijn van de eerste dertig dagen. Het leek erop dat de meeste verdachten tot aan het proces zouden worden vastgehouden. Een paar dagen nadat dit gesprek plaats vond werden 45 arrestanten vrijgelaten. Het verzoek tot opheffing van de voorlopige hechtenis werd toegewezen omdat er volgens de rechter in deze gevallen geen enkele reden was tot langer vasthouden. Dinsdag 26 juni dient nog het beroep tegen de voorlopige hechtenis.

Over het bijzondere aan deze zaak een gesprek met Ties Prakken, al langer vaste advokate van het WNC-komplex en nu verdediger van een deel van de arrestanten.

"Hoe het proces er precies uit gaat zien weet ik nog niet. Er zijn al 5 zittingsdagen bekend, vanaf dinsdag 3 juli de hele week door, maar ook de dinsdag daarop zijn er nog zittingen.

Op verzoek van Advokatenkollektief Nieuwezijds zijn de zittingsdagen per advocaat. Misschien omdat ik al langer advocaat van het WNC ben en de algemene achtergrondverhalen over het pand in het begin aan de orde komen, begint ons kantoor op de eerste dag. Mijn hele klub uit Hoogeveen is om 9 uur 's morgens en 's middags om half 2 al zijn er nummers boven de 100 aan de beurt. Ik kan het niet helemaal volgen, misschien is het toch per huis van bewaring geregeld. Of misschien willen ze de Opperhoofden een aparte behandeling geven.

Het organiseert zich langzamerhand steeds meer per bajes.

Het is een enorm karwei geweest om het voor elkaar te krijgen dat iedereen een -goede- advocaat had. Voordat de arrestantengroep en wij er zicht op hadden wie er waar zat, dat heeft een hele tijd geduurd.

We hebben het er uitvoerig over gehad of het niet mogelijk was een kort geding aan te spannen tegen dat lange vasthouden.

Het is vrijwel zeker dat je niet-ontvankelijk verklaard wordt. Het had alleen gekund tegen de in verzekering stelling, de eerste 3 dagen.

Maar daar voorbij word je niet-ontvankelijk verklaard, omdat er een andere procedure voor is. Een kort geding heeft alleen zin als het heel lang zou duren, maar dat is in dit geval niet zo. We hebben nu nieuwe verzoeken tot opheffing van de voorlopige hechtenis gedaan en die worden nu vrijdag (22 juni) behandeld. Het hoger beroep tegen de gevangenhouding wordt volgende week dinsdag behandeld, dus dat duurt niet zo lang. Een kort geding gaat niet vlugger.

Wat voor justitie lastig is, zijn de voorlopige hechtenis-sessies. Voor iedere verlenging met 30 dagen moet iedereen weer opnieuw gehoord worden.

Daarom willen ze de zaak op de zitting hebben voordat ze weer verlengen moeten. Op de zitting kan dan zonder problemen voorlopige hechtenis bevolen worden en dat duurt dan tot 30 dagen na de uitspraak. Daarna wordt het Hof in Leeuwarden met dezelfde problemen opgezadeld, mochten er dan nog mensen vastzitten.

Ik leid er uit af dat ze kennelijk lange straffen willen eisen. Deze snelle procedure in combinatie met de keuze voor de meervoudige kamer waar ze het voor gebracht hebben, betekent dat ze meer dan een half jaar kunnen eisen. Ik heb inmiddels gezien dat de dagvaardingen identiek zijn voor iedereen, maar ik denk dat ze in de strafmaat gaan differentiëren."

het versperren van een landweg

"De dagvaarding is op artikel 140 en 141 en verder nog op een artikel dat ik zelf ook op moest zoeken, namelijk 162. Ik had ergens in de krant gelezen dat versperring van de openbare weg ook mee zou spelen. Ik dacht dat dat een overtreding zou zijn, maar nee, dat is een misdrijf waar 9 jaar op staat. We hebben hier op kantoor de jurisprudentie vanaf 1960 staan en daarin kwam artikel 162 niet voor. Dus de laatste 30 jaar is dat niet meer toegepast. Toen ben ik historisch onderzoek gaan doen, mijn moeder heeft ook rechten gestudeerd dus ik heb nogal wat oude boeken thuis, daaruit blijkt dat het in de jaren 50 een keer is toegepast op een nogal exoties geval. Het hoort bij een aantal artikelen als brandstichting, het veroorzaken van ontploffingen, het vergiftigen van de waterleiding of voedsel. Het is recent aangevuld met het opzettelijk blootstellen aan radio-actieve straling en vervuiling oppervlakte water. Dat zijn echt heftige dingen, het zijn delikten tegen de maatschappij, het in gevaar brengen van de elementaire voorzieningen die zorgen voor het funktionieren van de samenleving. Natuurlijk is er in de vorige eeuw toen de verbindingen problematisch waren, gezegd: wie de wegen blokkeert frustrereert het maatschappelijk leven. Het klinkt als iets in de sfeer van rampenplannen, sabotagedaden.

Maar in dit geval slaat het natuurlijk nergens op, ik denk dat het op een vrijspraak uitloopt in dit geval. Als niet in Groningen dan wel voor het Hof. Dit artikel is zo kennelijk niet bestemd hiervoor. Het gerucht wil dat het Openbaar Ministerie de warme steun heeft van de Vakgroep Strafrecht in Groningen. Die universiteit staat bekend als de leerschool voor het OM en daar komen de vreselijkste publikaties uit. Ze zijn uitsluitend op opsporing en vervolging uit, dat is echt een ramp die klub. Die schijnen dapper meegedacht te hebben en misschien dat die op het lumineuze idee van artikel 162 gekomen zijn. Misschien willen ze niet achter blijven. Bij de Mariënburcht riep de Officier van Justitie trots: 'we hebben creatief gedacht en toen kwamen we op artikel 140', en ik denk dat Groningen niet achter wil blijven en ook een nieuwe vondst wil doen."

de dagvaarding

"Aanvankelijk leek het erop dat artikel 140 uitgebreid werd naar de halve, of zelfs de hele kraakbeweging, "waarvan bekend is dat ze geweld niet schuwt." De uiteindelijke dagvaarding is wel weer beperkter, dit is wat er onder criminele vereniging verstaan wordt:

Dat verdachte in of omstreeks de periode 20-27 mei in de gemeente Groningen althans in Nederland heeft deelgenomen aan een organisatie bestaande uit een duurzaam samenwerkingsverband van personen wonende of verblijvende in het als zodanig bekend staande Wolters Noordhoff Complex, welke organisatie tot oogmerk had het plegen van misdrijven, te weten:

Openlijk met vereende krachten geweld plegen tegen personen en/of goederen, en/of

Opzettelijk brand stichten terwijl er gemeen gevaar voor goederen te duchten is en/of

Zware mishandeling en/of mishandeling en/of

Opzettelijk enig goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort vernielen of beschadigen of onbruikbaar maken en/of

Opzettelijk enige openbare landweg versperren (dat is 162) terwijl daarvan gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten is en/of

Te handelen in strijd met de artikelen 9 eerste lid, 13 eerste lid, 26 eerste lid en/of 31 eerste en/of 2e lid van de wet Wapens en Munitie, al dan niet terwijl dat feit wordt begaan met een wapen van de categorie ...enzovoort.

Dat zijn dus nogal wat misdrijven die ze bij elkaar geharkt hebben. De organisatie hebben ze dus gedefinieerd als een samenwerkingsverband van personen wonende of verblijvende in het WNC."

zwijgrecht

"De procesdatum is gezet net vóór de tweede verlenging met 30 dagen. Bijna iedereen is tot vlak voor het proces vastgehouden. Maar je kan niet zeggen dat ze nu zo lang gezeten hebben, dat ze hun straf wel gehad hebben.

Ik denk dat de keuze voor de meervoudige kamer betekent dat ze de handen vrij willen houden voor

straffen van meer dan een half jaar. En ik denk dat ze met degenen die tot Opperhoofden benoemd zijn ook wel plannen in die richting hebben.

De vraag is of ze genoeg zullen nemen met zulke vage bewijsvoering. Van de andere kant zijn er een aantal mensen aan het kletsen en naar mijn gevoel ook aan het fantaseren, die hebben allemaal rare dingen gezegd. Er zijn dingen verklaard die echt door niemand worden herkend. Iedereen zegt: daar weet ik echt niets van.

En er hebben natuurlijk een aantal mensen gezegd: het was daar kennelijk vantevoren georganiseerd, want het liep allemaal geölied. Dat soort dingen zijn gezegd, of ze dáár genoeg mee nemen voor artikel 140. Het hangt er echt vanaf wat voor eisen zo'n Groningse rechtbank aan de organisatievorm gaat stellen.

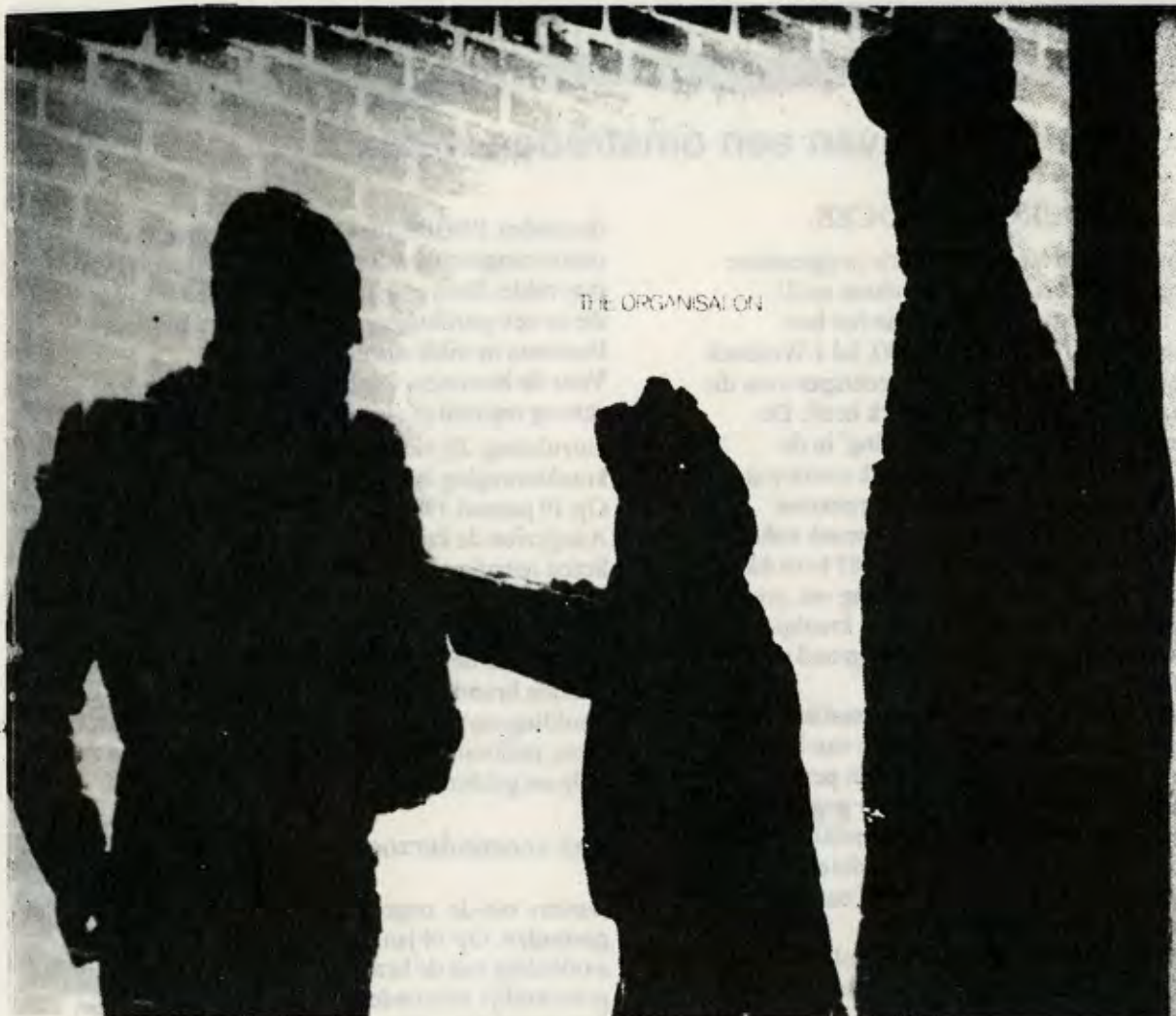
Mensen die wel iets gezegd hebben waren vaak jong, 16 ofzo. Ik heb begrepen dat er een junk bij was. Of er speelde iets met ziektes, kwalen en dan ging het om medicijngebruik. De buitenlanders die zich toch ook onzekerder voelen. Bij sommigen is dat duidelijk, vaak is er zo'n soort reden waarom mensen zich zwakker voelden.

Mensen die niks te zeggen hebben werden formeel nog een keer verhoord en als ze dan te kennen gaven dat ze niks wilden zeggen werden ze verder met rust gelaten. Terwijl de mensen die de eerste keer ook maar iets van ruimte hebben gegeven, later stevig aan de tand zijn gevoeld. Wie heel duidelijk overkomt en meteen zegt: ik maak gebruik van mijn zwijgrecht en ik zeg niets, die hebben ze het ook niet moeilijk gemaakt. Door van je recht op zwijgen gebruik te maken, maak je het je zelf ook veel makkelijker."

bewijsprobleem

"Een belangrijk verschil met het Mariënburcht-proces is dat daar het pand uiteindelijk als criminele vereniging is gedefinieerd. Dat gebeurde op basis van informatie over vergaderingen, maar ook gemeenschappelijk gebruik van ijskast en huishoudpot. Verder, en dat speelt ook nu in Groningen een rol, het optrommelen van landelijke kraakgroepen. In Nijmegen wilden ze de leiders hebben, kennelijk uit een frustratie dat ze al die mensen die daar op straat bezig waren geweest niet konden of niet durfden te pakken. Die zogenaamde leiders zijn pas later opgepakt.

In Groningen wordt artikel 140 nu niet ingezet tegen de mensen achter de schermen want nu arresteerden ze meteen iedereen die ter plekke aanwezig was. Daarmee wordt een hele klub gecriminaliseerd. Een ander verschil is dat de criminele vereniging nu ook gebruikt wordt om bewijsproblemen op te lossen. Vaak wordt artikel 140 juist gebruikt, niet om de straffen die je ermee kan uitdelen, maar om de dwangmiddelen die je kan toepassen. Nijmegen is een voorbeeld van zulk preventief gebruik, men verkreeg op die manier de bevoegdheid om telefoons af te tappen. Als puntje bij paaltje komt laten ze de

criminele vereniging vaak vallen, want dan hebben ze via taps en dergelijke materiaal genoeg verzameld om andere dingen te kunnen bewijzen.

In de WNC-zaak echter is artikel 140 er pas achteraf bijgehaald, niet om de dwangmiddelen, maar om het bewijs. Van een heleboel mensen kunnen ze absoluut niet bewijzen dat ze met het openlijk geweld hebben meegedaan. Om iedereen er toch voor aansprakelijk te stellen construeren ze een criminele vereniging. Daarbij zijn ze heel griezelig bezig met het uitbreiden van het begrip verboden organisatie. In hun verzameldrift zijn zelfs mensen die pakjes kwamen brengen precies in kaart gebracht: twee vrouwen rijden in auto met kenteken zoveel, staat op naam van die en die. En dat vind je dan terug in het strafdossier. Dan wordt het echt complete paranoia. Want het betekent dat ze vinden dat wanneer je er kennelijk mee sympathiseert je al strafbaar bent. Dat zegt veel over het type denken dat daarachter zit, het BVD-denken.

Afgezien van de politieke betekenis die het heeft, ik bedoel daarmee de manier waarop groepen worden gecriminaliseerd, denk ik dat het OM ook heel duidelijk zijn bewijsnood probeert op te lossen. Puur op morele verontwaardiging over het gebeurde kun je mensen niet veroordelen, ze zullen er iets strafrechtelijks bij aan moeten voeren en dat artikel 140 ligt goed in de markt. En de Hoge Raad stelt steeds minder eisen, dus ze proberen het gewoon. Op de muurkrant die over de WNC-arrestanten gemaakt is wordt een vergelijking gemaakt met verpleegsters- en boerenakties. Die worden niet op zo'n manier aangepakt. Het lijkt er op dat de krakers in Groningen net iets te ver over de schreef gegaan

zijn, wat golven van morele verontwaardiging heeft opgeleverd. Het lijkt wel of men heeft zitten wachten op een gelegenheid juridische maatregelen los te laten op krakers en consorten. Er is duidelijk sprake van keuzes die aan de kant van het beleid worden gemaakt en dat hangt niet alleen af van wat er op straat is gebeurd. Er vinden op straat een hoop andere dingen plaats waar een stuk rustiger op gereageerd wordt."

belachelijk

"Dit wordt een toonzettend proces. Ik ben zelf heel erg benieuwd wat er volgende week dinsdag gaat gebeuren in Leeuwarden bij het hoger beroep van de gevangenhouding. De gevangenhouding is alleen gegeven voor artikel 141 (openlijke geweldpleging). Voor de meeste arrestanten is daar geen spoor van bewijs voor te vinden. Het grootste deel van de mensen is nog altijd de groep die zelf niets verklaard heeft en óver wie niets verklaard is. Van die mensen staat alleen maar vast dat ze uit dat pand zijn gekomen. Als je daarmee openlijk geweld wilt bewijzen, belachelijk! Terwijl ook min of meer vaststaat dat de groep die op straat was een stuk kleiner was dan de 137 die er opgepakt zijn, dan ben je strafrechtelijk op een raar pad."

Ties Prakken draagt in verband met vakantie deze week de Groningse zaak over aan kantoorgenoot Pieter Bakker Schut en aan Pieter Wiewel, tegenwoordig docent strafrecht aan de Universiteit van Amsterdam.

Jansen & Janssen

Het gebruik van een omstreden wetsartikel.

HET MARIENBURCHT-PROCES.

Tot opluchting van grote delen van de progressieve beweging sprak de rechtbank te Arnhem op 21 december 1987 acht personen vrij van het hen telastegelegde misdrijf van artikel 140, lid 1 Wetboek van Strafrecht: deelneming aan een rechtspersoon die het plegen van misdrijven tot oogmerk heeft. De introductie van de "criminele vereniging" in de opsporings- en vervolgingspraktijk leek voorlopig een halt toegeroepen. In appel heeft het Arnhemse gerechtshof op 7 oktober 1988 die uitspraak echter vernietigd en de acht mensen, die in 1987 betrokken zouden zijn geweest bij de voorbereiding van protest tegen de ontruiming van het Nijmeegse kraakpand, De Mariënburcht, wel veroordeeld op grond van artikel 140.

De advocaten van de 8, die intussen cassatieberoep hebben aangetekend hebben bij monde van hun advocate, mevrouw Ties Prakken, in een persbericht (ondermeer) het volgende commentaar gegeven: "De uitspraak van het Hof is uitgesproken politiek en heeft vergaande consequenties voor iedereen die wel eens een protestvergadering bezoekt of een demonstratie voorbereidt" (...) "Grover criminalisering van voorbereiding van politieke akties is niet denkbaar" (...). De raadsliden maken zich zorgen over de reikwijdte van deze beslissing, die in principe alle politieke protestvergaderingen en alle actieoverleg binnen een sfeer van strafrecht en dus binnen een sfeer van de opsporing brengt, wanneer later bij akties door anderen geweld wordt gebruikt. Deze uitspraak criminaliseert zelfs de diskussie over acties en actiemethodes en is daarom een bedreiging van de elementaire politieke vrijheden. (De uitspraak in dit cassatieberoep zou eind mei zijn, is inmiddels uitgesteld tot september 1990, red.)

De feiten.

Op prinsjesdag 1986 werd de "Mariënburcht" - een groot kantoorpand van Shell in het centrum van Nijmegen - door 150 mensen gekraakt. Uit protest tegen de in te voeren leegstandswet en de ondersteuning van het Zuidafrikaanse apartheidregime door Shell werd de kraak uitgevoerd op de eerste dag van een nieuw bezuinigingsjaar.

Het gebouw kreeg voor 14 mensen een woonbestemming en daarnaast kwam er ruimte voor vergaderen, manifesteren en feesten. Op 17

december 1986 diende een Kort Geding, waaruit een ontruimingsvonnis alsmede een kraakverbod voor 1 jaar rolde. Shell ging het pand aan Vendex verkopen, die er een partikuliere gezondheidskliniek van Boerema in wilde opzetten.

Voor de bewoners van de Mariënburcht redenoeg om zich te verzetten tegen de geplande ontruiming. Zij riepen de hulp in van de kraakbeweging in het hele land.

Op 19 januari 1987 vond de ontruiming plaats. Aangezien de krakers zich niet zonder slag of sloot lieten ontruimen, werd de politie ingezet, om het kantoorpand weer in bezit van Shell te brengen. Het interieur van een belendend bankfiliaal werd vernield, in de stad werden ruiten ingegooid en er werden brandjes gesticht in het stadhuis en in de hoofdingang van het districtsburo van de Rijkspolitie. Deze politionele actie leverde een schade van zo'n 4 miljoen gulden op.

Het vooronderzoek

Daders van de "ongeregeldheden" werden echter niet gevonden. Op 14 januari 1987 was reeds naar aanleiding van de brand bij het stadhuis een gerechtelijk vooronderzoek gelast tegen NN-verdachten. Dit voor onderzoek werd na 19 januari 1987 uitgebreid met het onderzoek naar de ontruimingsgewelddadigheden en de brand bij de rijkspolitie. Een recherchebijstandsteam van 24 rechercheurs werkte twee maanden onafgebroken aan deze zaak. In die periode maakten de leden van het recherchebijstandsteam naar eigen zeggen werkweken van 60 tot 70 uren.

De namen van mogelijk bij de ontruimingsactie betrokkenen achterhaalde de politie via de kentekens van hun auto's. Vijftien provinciale en gemeentelijke griffies leverden zonder terughoudendheid de pasfoto's van de rijbewijzen en paspoorten van de betrokkenen. Mede aan de hand van die pasfoto's werd een fotoboek samengesteld van 95 "potentiële verdachten". Met dit fotoboek in de hand werd een uitgebreid buurtonderzoek in het centrum van Nijmegen gehouden. Bekende kraakpanden werden voortdurend geobserveerd; de telefoon werd afgeluisterd; in januari en februari werden onopgehelderde inbraken gepleegd in woningen van mensen, die contacten hadden met de krakerswereld. In een kraakpand werd een huiszoeking verricht zonder dat daarbij de bewoners aanwezig waren.

Allerlei privé- en actiemateriaal werd bij die huiszoeking in beslaggenomen. De busverhuurbedrijven in Nijmegen dienden inzage te geven in alle verhuurstransacties omstreeks de ontruimingsdag: aan welke personen, voor hoeveel dagen, op welke dagen, welk merk busje was er verhuurd? De drogisterijen kregen politiebezoek met de vraag of er vóór 19 januari spullen verkocht waren om rook mee te maken. Journalisten werden bewerkt om als informant voor de politie op te treden.

Aanhoudingen

Op 24 en 25 maart werden acht mensen aangehouden op verdenking van overtreding van artikel 140 lid 1 van het wetboek van Strafrecht. De officier legde hen primair ten laste: "dat de verdachte op of omstreeks de periode 1 december 1986 tot en met 1 maart 1987 in de gemeente Nijmegen, althans in Nederland, tezamen en in vereniging met een of meer anderen, althans alleen, heeft deelgenomen aan een vereniging, althans een rechtspersoon, genaamd en/ althans aan te duiden als de "Mariënburcht" en/of "de mensen van de Mariënburcht en/of "de afzonderlijke krakerster en sympathisantes van de Mariënburcht" en/althans

Arnhemse Gerechtshof stond afwijzend tegen het gebruik van artikel 140 lid 1 WvS tegen de opgepakte krakers. De krakers bleven echter in voorlopige hechtenis zitten op grond van verdenking van het plegen van openlijke geweld of medeplichtigheid daaraan. Pas op 7 mei 1987 werden zij vrijgelaten. Na 44 dagen voorarrest waarvan 37 dagen met beperkingen, waarvan 30 dagen in een politiecel. Na 3 tumultueuze zittingsdagen kwam er op 21 december 1987 een belangrijke uitspraak. De Arnhemse rechtbank achtte niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen de verdachte(n) ten aanzien van artikel 140 lid 1 WvS telaste was gelegd en zij overwoog daarbij:

"In dit geval was het samenwerkingsverband gericht op het voorkomen van de ontruiming, ook als dat geweldsmisdrijven zou meebrengen. Nu de samenwerking was gericht op een zo in tijd en plaats beperkt doel, kan niet gezegd worden dat hier sprake was van een rechtspersoon, die tot oogmerk had het plegen van misdrijven".

Op 7 oktober 1988 achtte het Gerechtshof te Arnhem -in hoger beroep- overtreden van artikel 140 lid 1 WvS in dit geval wel degelijk bewezen. Daarbij overwoog het Hof met betrekking tot het bewezen

gevormd door een collectief van bewoners van het gekraakte pand Mariënburcht 8 te Nijmegen, welke vereniging, althans welk rechtspersoon tot oogmerk had het plegen van

- a. openlijke geweldplegen met verenigde krachten tegen personen of goederen en/of
- b. opzettelijk brand te stichten, terwijl daarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is en/of
- c. doodslag en/of
- d. zware mishandeling en/of
- e. opzettelijk en wederrechtelijk enig goed dat geheel of ten dele aan en ander toebehoort, vernielen of beschadigen of onbruikbaar maken en/of
- f. uitlokking van en/of medeplichtigheid aan een of meer hierboven omschreven misdrijven".

De raadkamer van de Arnhemse rechtbank oordeelde op 6 april 1987 dat de verdachten niet op grond van overtreding van artikel 140 lid 1 Wetboek van Strafrecht gevangen gehouden konden worden, omdat de officier van justitie niet voldoende bewijzen kon aandragen, dat zij behoorden tot een rechtspersoon of een hechte groep met criminele doeleinden. De krakers bleven overigens op andere gronden wel in voorarrest. Het OM ging van deze beslissing in appel. Echter ook de Raadkamer van het

verklaarde ondermeer: "Uit de gebezigde bewijsmiddelen vloeit voort, anders dan namens de verdachten aangevoerd, dat in deze zaak sprake was van een organisatie als bedoeld in artikel 140 WvS, zoals dat luidde ten tijden van de bewezen verklaarde feiten.

Deze organisatie hield immers een op een vereniging gelijkend samenwerkingsverband in waarbinnen:

- a. (als regel) wekelijkse vergaderingen werden gehouden, waar besluiten werden genomen en instructies werden opgesteld;
- b. verslaglegging plaatsvond van vergaderingen en een financiële administratie werd bijgehouden;
- c. werkverdeling plaatsvond door de vorming van onder andere een binnengroep, een buitengroep, een contactgroep en een persgroep, terwijl later nog een EHBO-post werd geformeerd;
- d. ten behoeve van de publiciteit posters en pamfletten werden geredigeerd en verspreiding daarvan georganiseerd, terwijl voorts aan radio en pers interviews werden afgegeven;
- e. de werving werd opgezet van handlangers onder sympathisanten in andere plaatsen;
- f. activiteiten werden georganiseerd die fondsvorming beoogden ter bestrijding van de kosten van barricadematerialen.

Het optreden naar buiten van dit samenwerkingsverband geschiedde onder de naam "De Mariënburcht: en varianten daarvan.

VREDESACTIVISTEN IN VIERHOUTEN

Gesteund door de uitspraak van het Arnhemse hof heeft het Openbaar Ministerie opnieuw een groot aantal arrestaties laten verrichten op 6 november 1988.

Veertig antimilitaristen -verenigd in een vredesactiekamp te Vierhouten- werden op die datum door 82 man politie en marechaussee uit hun tentenkamp op de Veluwe gehaald op verdenking van openlijke geweldpleging én het deelnemen aan een organisatie, die het plegen van misdrijven ten doel heeft. De dag ervoor waren twee actievoerders op heterdaad betrappt bij het doorknippen van de afrastering van de Gen. Winkelmankazerne te Nunspeet. Alle veertig arrestanten werden verantwoordelijk gesteld voor het doorknippen van afrasteringen en het bekladden van gebouwen en voertuigen met leuzen. Van die veertig werden er acht in voorarrest gehouden en zij allen werden door de politierechter op 18 november 1988 vrijgesproken van artikel 140 WvS.

De politierechter benadrukte in zijn schriftelijk vonnis, dat uit de wetsgeschiedenis blijkt, dat dit artikel vooral bedoeld is ter bestrijding van "misdadysyndicaten". Het stelde voorts: "In dit geval wordt geenszins voldaan aan de uit bedoelde wetsgeschiedenis voortvloeiende criteria, nu er van enige duurzaamheid en structuur van het VAK (Vierhouten) niet uit bewijsmiddelen is gebleken, nog daargelaten of men bij déze verdachten met recht en reden zou mogen abstraheren van hun eigenlijke opmerk, het bevorderen van de vrede".

Net als in de Mariënburchtzaak sprak een lagere rechter vrij van "deelname aan een misdadige organisatie". De Arnhemse Procureur Generaal echter oordeelde in de hoger beroep zaak het gebruik van artikel 140 WvS een goed middel tegen de deelnemers van het vredesactiekamp. Volstrekt onschuldige medekampeerders konden zo zonder enige concreet feit te hebben gepleegd op grond van artikel 140 WvS gearresteerd en bestraft worden.

TENSLOTTE

Het OM kan -zo leert de historie- met succes het zware middel van vervolging op grond van artikel 140 WvS inzetten tegen politiek riskant geachte bewegingen. Het OM probeert keer op keer de grenzen, waarbinnen de bevolking vrijelijk voor haar politieke, economische en sociale rechten kan opkomen, te verengen.

Nu weten de meeste Nederlanders, dat ze alleen vervolgd kunnen worden voor een door henzelf gepleegd strafbaar feit. Krijgt het OM zijn zin, dan is het perspectief voor actievoerders: huiszoeking, telefoontaps, inbeslagneming, arrestatie. Iedere deelnemer aan een demonstratie, bezetting, staking of andere actie kan dan verantwoordelijk worden gesteld voor strafbare feiten, die mogelijk gepleegd worden tijdens de actie. Indien de rechterlijke macht deze pogingen positief sanctioneert -hetgeen nu lijkt te gaan gebeuren- dan wordt de weg vrijgemaakt voor een ontwikkeling naar een politiestaat.

Dit stuk is een samenvoeging van twee artikelen uit het Krimineel Jaarboek 1987/88 en 1990 resp. van Marie Jeanne Hegeman en H. Gaasbeek, E. Hummels en W. Schröder. Met dank aan uitgeverij de Papiere Tijger.

De behandeling van de wnc-arrestanten.

In de media zijn de afgelopen tijd al enige artikelen verschenen over de behandeling van de WNC-arrestanten.

Niet eerder werd in een vervolgingszaak een zo grote groep verdachten ineens aangehouden en zolang in voorarrest gehouden als nu. Niet eerder ook duurde het zolang voor tot de buitenwereld doordrong wat er met de arrestanten aan de hand was.

Het klachtenburo politie-optreden in Amsterdam heeft de arrestanten verzocht verhalen over hun behandeling op de politieburo's en in de verschillende huizen van bewaring op papier te zetten. Uit de tot dusverre binnengekomen brieven blijkt dat die behandeling er een was van veelvuldig treiteren, intimideren en het aanwenden van geweld tegenover de verdachten. Deze inventarisatie kon alleen worden gebaseerd op de verhalen die tot nu toe naar buiten zijn gekomen en is dus onvolledig. Met het ter perse gaan van deze brochure werden er arrestanten vrijgelaten, hun verhalen kunnen helaas niet meer worden opgenomen. Een voorlopig overzicht.

De eerste dagen. // // // // // // // // // // // // // // // //

Het begon allemaal op zondagochtend bij de aanhouding van de 158 aktievoerders in en om het WNC-kompleks. De frustratie over de mislukte eerdere pogingen krakers te arresteren werd door de Mobiele Eenheid direkt gewelddadig afgereageerd. Geboeide krakers werden met veel te veel tegelijk in busjes gegooid en afgevoerd naar een van de politieburo's in de regio. Daar aangekomen werden zij in veel te kleine cellen gezet; 18 personen per cel was geen uitzondering. Na enige uren op het buro te zijn vastgehouden werden de meesten, veel te strak in de boeien geslagen, overgebracht naar een huis van bewaring. Uit meerdere brieven blijkt dat bij het vervoeren van de arrestanten zeer hardhandig werd opgetreden.

Uit een brief: "Op transport met plastiek handboeien naar Veenhuizen, gefouilleerd, in een andere bus gezet met nieuwe plastiek handboeien, wachten op de rest. Pijnlijke schouders krijg je ervan. En ze stopten ons met 27 mensen in een bus waar alleen plaats was voor 24, dus moesten er 3 op de grond zitten. En toen de 28-ste dat weigerde sloegen ze hem op het hoofd en droegen hem met veel geweld naar buiten. Later hoorden we hem schreeuwen maar we hebben hem niet meer terug gezien."

De eerste dagen is er buitengewoon onzorgvuldig omgesprongen met menig arrestant.

Uit een brief: "Na aankomst op het smerisburo in Groningen werden wij met 10 vrouwen met opeenvolgende nummers in een cel gekwakt met een briefje dat ze je minstens 2 dagen vast gaan houden (u weet wel, géén 6 uur dus). Met 3 andere vrouwen moest ik toen naar een andere plek, waarvan ik achteraf ontdekte dat het smerisburo Hoogezand was. Die cel was een soort voorportaal van de hel.

Het enige wat ik daar kon doen was slapen, op de grond dan wel, want er was geen matras. Helaas werkte de verwarming niet en blies het luchtrooster (op de grond natuurlijk) konstant koude lucht, zodat je als je op de grond lag of stiltat binnen 10 minuten blauw aanliep van de kou. Goddank werd ik de volgende dag weer ergens anders heengebracht..."

De Huizen van Bewaring. // // // // // // // // // // // // // // // //

Bij aankomst in de gevangenis vond onderzoek aan en in het lichaam plaats door mannelijke bewaarders, ook bij verschillende vrouwen. Een jongen schreef: "We kwamen echter eerst in Veenhuizen aan, waar we stuk voor stuk naar binnen werden gebracht, totaal uitgekleeft en bekeken tot in je reet, door 5 á 6 bewakers. Ruw waren ze, maar dat werd nog erger. Ik kon me weer aankleden en werd hardhandig de bus ingemept, ging horizontaal de bus in.. Ik werd er weer hardhandig uitgesleept, weer naar binnen gebracht, op de grond in een cel gekwakt met 2 fascisten bovenop me, alle kleren van mijn lijf gerukt. Bij deze gooi- en smijktactie met mij liep ik een paar dikke schrammen, een paar bloeduitstortingen en een paar sneden op mijn ribbenkast en benen op."

De eerste weken in de Huizen van Bewaring werden gekenmerkt door vele pesterijen van het gevangenispersoneel. De arrestanten kregen geen of veel te weinig tijd om te luchten en te recreëren. Het eten was, zeker voor de vegetariërs, slecht tot oneetbaar en vele verplichte voorzieningen werden de arrestanten ontczgd:

"Veenhuizen was echt goed klote; niet luchten, rotbewakers en een heel streng regime. Ik zat er samen met (volgt naam), ik weet zeker dat hij geslagen is, hij had blauwe plekken."

Arrestanten ontvingen in veel gevallen geen bezoek, geen post en geen pakketjes. Spullen die je bij binnenkomst op het politieburo worden afgenomen, behoor je in een Huis van Bewaring normaal gesproken terug te krijgen. Nu werden ze dikwijls niet teruggegeven. Kleding van de arrestanten, zogenaamd voor het politie onderzoek afgenomen, lagen een week later nog gewoon in een andere cel in een hoek op de grond gesmeten:

"Ook kregen we vandaag eindelijk onze schoenen en andere kleren terug. De vuillakken hebben ze 2 weken onaangeraakt in de cel laten liggen waar wij ze hadden moeten dumpen. En dan zeggen ze een week lang dat ze onze kleren niet kunnen vinden." (Hoogveen).

Treiteren en geweld. // // // // // // // // // // // // // // // //

Arrestanten moesten zelf aangeven wat ze voor pakketjes wilden hebben, de spontaan afgegeven dingen kwamen er in sommige Huizen van bewaring gewoon niet door. Mensen die pakjes kwamen brengen moesten zich legitimeren en hun namen, autokentekens en paspoortnummers kwamen vervolgens in het strafdossier terecht. Bij bezoek aan

arrestanten door vrienden of familieleden waren in sommige gevallen rechercheurs aanwezig, die gedurende het bezoek aan tafel bleven zitten en meeluisterden met de gesprekken. Een arrestante ontving geen doktersbezoek, omdat ze haar naam niet bekend wilde maken; voor wie moesten ze dan tegen de dokter zeggen dat hij moest komen? Het naar huis bellen door arrestanten werd in een groot aantal gevallen bemoeilijkt zo niet onmogelijk gemaakt. Afgeleverd en overgemaakt geld voor de arrestanten is verdwenen, zoekgeraakt of niet aangekomen. Henk Kersting, advocaat van enkele arrestanten, heeft hierom inmiddels een kort geding wegens diefstal tegen de verantwoordelijke gevangenisdirecties aangespannen. In de cellen zelf ontbraken soms hoofdkussens, afvalbakken en dergelijke.

Isolatie-cel.

Er werd disproportioneel vaak en structureel gebruik gemaakt van de isoleercel. Herriemakers werden bij voorkeur vaak direct na lawaaidemonstraties in isolatie gezet, in één geval zat iemand zelfs negen dagen in zo'n cel (Leeuwarden). Uit deze berichten komt duidelijk naar voren dat het personeel van de Huizen van Bewaring meegesleurd zijn in de hetze tegen de WNC-arrestanten. De golf van verontwaardiging over de rel in Groningen was kennelijk voor hen een reden hun steentje bij te dragen aan de afstraffing van de krakers:

"Rambo werkt hier ook. Een ontzettende macho-lul die ons als dingen behandelt. Macho in houding, taal en kleding. Zo draagt hij altijd een militaire body-warmer. Hij heeft al 2 mensen van ons (1 dag) in isolatie gegooid omdat ze hem 'provocerend' in de ogen keken of met kiezelstenen krasten op de stoeptegels in de luchtkooi." (Hoogeveen).

"Verwondingen, pijn in mijn hele bovenlijf, voeten, handen, hoofd. Oorzaak: 2 keer in elkaar geslagen. Ook isolatie (5 uur), maar ze hebben van mij geen vingerafdrukken gekregen!" (Veenhuizen).

Advokaten.

Het duurde lang voordat iedereen een advocaat gezien had, in sommige gevallen zelfs een week. Veel arrestanten kregen piketadvokaten aangewezen. Sommige van deze advocaten raadden hun cliënten aan om tegenover de politie te bekennen. In een enkel geval zei een advocaat tegen een arrestant hem niet te kunnen verdedigen als hij niet met de politie wilde praten.

Uit een brief: "We begonnen ons aardig verloren te voelen daar op het Oost-groningse platteland. Geen advocaat, niets! (...) Eenmaal voor de rechtercommissaris hebben we de piket-advocaat voorlopig geaccepteerd. Een echte nul. Zijn pleidooi voor mij bestond uit 3 regels die hij zo snel las dat ik het niet kon volgen en vervolgens ging hij (letterlijk) over op: "bla, bla, bla." Terwijl ik vijf minuten daarvoor nog gezegd had dat ik hem als advocaat voorlopig wilde accepteren, als hij naar eer en geweten zijn best zou doen. Dat was reeds bij de RC, die hem herinnerde aan zijn gelofte. Maar dat was nog niet voldoende: toen ik het zelf nog even probeerde viel mijn advocaat mij aan, ondersteund door de rechtercommissaris!! Die mij vervolgens verlenging gaf." (Hoogezand).

Het is altijd het beste om voor je aan een aktie mee doet een eigen advocaat te regelen, of te informeren welke advocaten eventueel beschikbaar zijn. Mocht je op het bureau een piketadvocaat aangewezen krijgen dan mag je die weigeren: je hebt recht op een door jezelf uitgekozen advocaat. Het is heel belangrijk een goede advocaat te regelen, aangezien hij/zij de enige is met wie je over je verhoren, de voorgeleiding, de mensen buiten en het eventuele proces dat je te wachten staat kan praten. Bovendien kan een goede advocaat een hele steun zijn om het zitten langer vol te houden en je sterker te voelen in de cel.

"Woensdag 5 juni werden we opgehaald om naar de drievoudige raadkamer in het HvB in Groningen te gaan. Onze advocaat was nog steeds Dijkstra, piketadvocaat uit Hoogezand. Hij heeft ons geen enkele vraag gesteld over de gang van zaken. Dus vroeg ik hem maar wat er allemaal gebeurt als je voorgeleid wordt. Je bleek zelf ook nog wat te mogen zeggen. Dus besloten mijn lotgenote en ik beide wat op papier te zetten zodat we onszelf konden verdedigen. (...) Dijkstra liet het weer helemaal afweten. Ten eerste kwam hij te laat, vervolgens zei hij niets over artikel 140. Wel brabbelde hij iets over mijn onschuld en dat NN geen reden tot vasthouding was. Het enige wat hij zelf nog bedacht was een eventuele borgsom." Over deze advocaat valt verder nog te vermelden dat hij de steungroep telefonisch liet weten zijn cliënten dagelijks op te zoeken en van kranteknipsels te voorzien, terwijl de vrouw die hierboven haar relaas doet niet één keer bezoek van hem heeft gekregen.

De sfeer in de gevangenis.

Natuurlijk vinden mensen allerlei manieren om in deze omstandigheden te overleven. Zo worden er van stukjes matras jongleerballetjes gemaakt en heeft iemand haar lange, zwarte rok opgeofferd om katten van te maken. De onderlinge solidariteit is erg groot. Als medegevangenen geen pakjes krijgen of geen geld hebben dan wordt er onderling gedeeld, als er mensen in isolatie zitten wordt er voor hun actie gevoerd.

"Er zijn ook wel positieve zaken. Zo weigerde iedereen tijdens de zevende dag van mijn isolatie naar verhoor te gaan, omdat ik beperkingen had. De sfeer is onderling ook prima." (Hoogeveen).

In één gevangenis maakt men een krantje voor elkaar, zodat iedereen op de hoogte is van de laatste nieuwtjes en natuurlijk om elkaar te steunen ('de WNC-Vleugel'). In Winschoten maken vrouwen tekeningen en verhalen voor elkaar. Weer ergens anders wil men gaan praten met de pastoraal-werker over een bajeskrant. "Ja, je ziet het, hier dreigt net als in Latijns-Amerika een samenwerking te ontstaan tussen radikaal-links en de klerus. Als hij ons helpt met de verspreiding van onze autonome ideeën (sloop de bajes enzo), dan gaan wij op zondag naar de mis."

In Scheveningen werden stiptheidsakties gevoerd, omdat het luchten steeds korter werd. Iemand had een stop-watch, waarmee hij kon aantonen dat de tijd er nog niet opzat. Na twee dagen waren de bewakers het zat en begonnen ze te dreigen met isoleer cel. Via een omweg werd de eis de volgende dag alsnog ingewilligd en kregen ze zelfs twee extra recreatie-uren. De actie werd daarna afgebroken. Voor diegenen die met veel andere arrestanten in een gevangenis zitten is het vaker mogelijk met anderen te communiceren en plannen te maken of acties te voeren. Er zijn echter ook arrestanten die alleen of met slechts een paar anderen vast zitten. Voor hen is het een groter probleem om bijvoorbeeld gezamenlijk het proces voor te bereiden.

Vrijgelaten

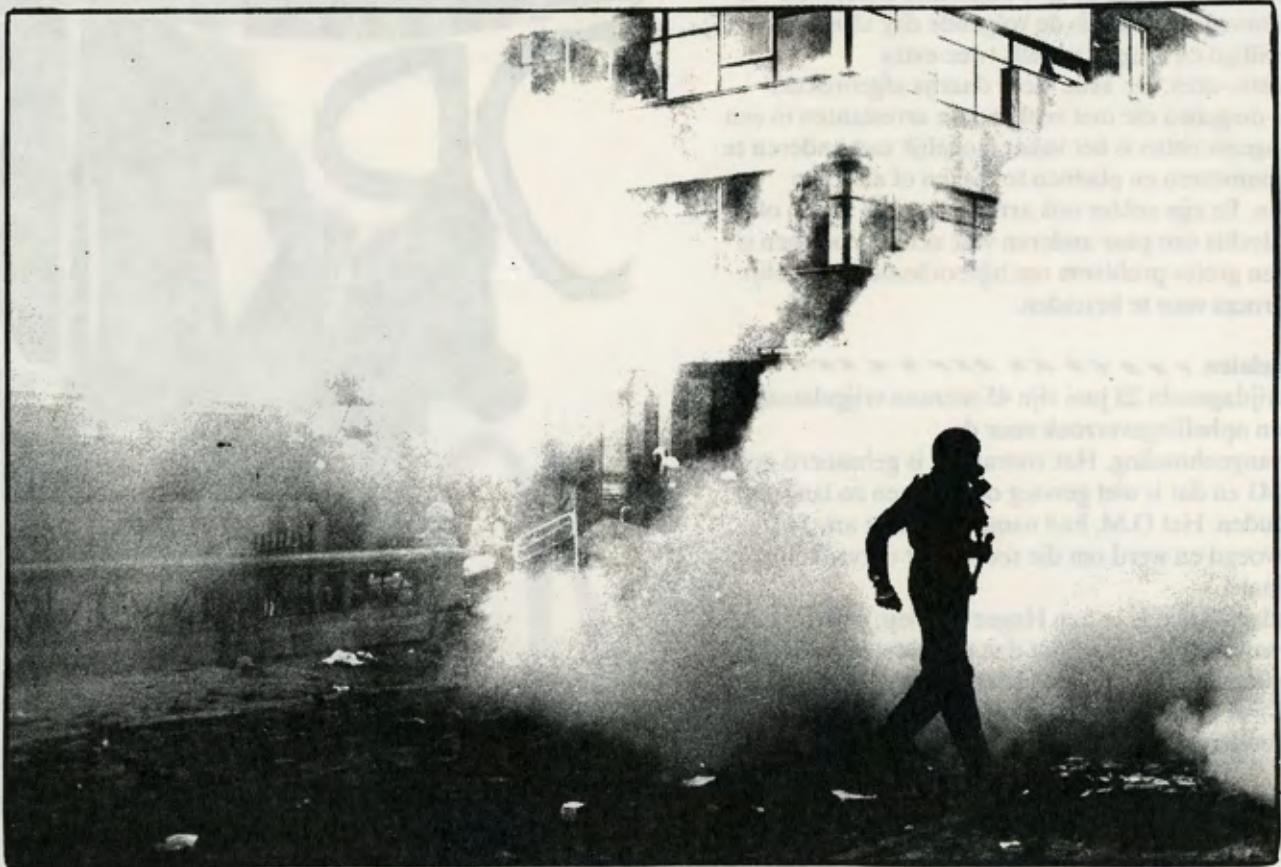
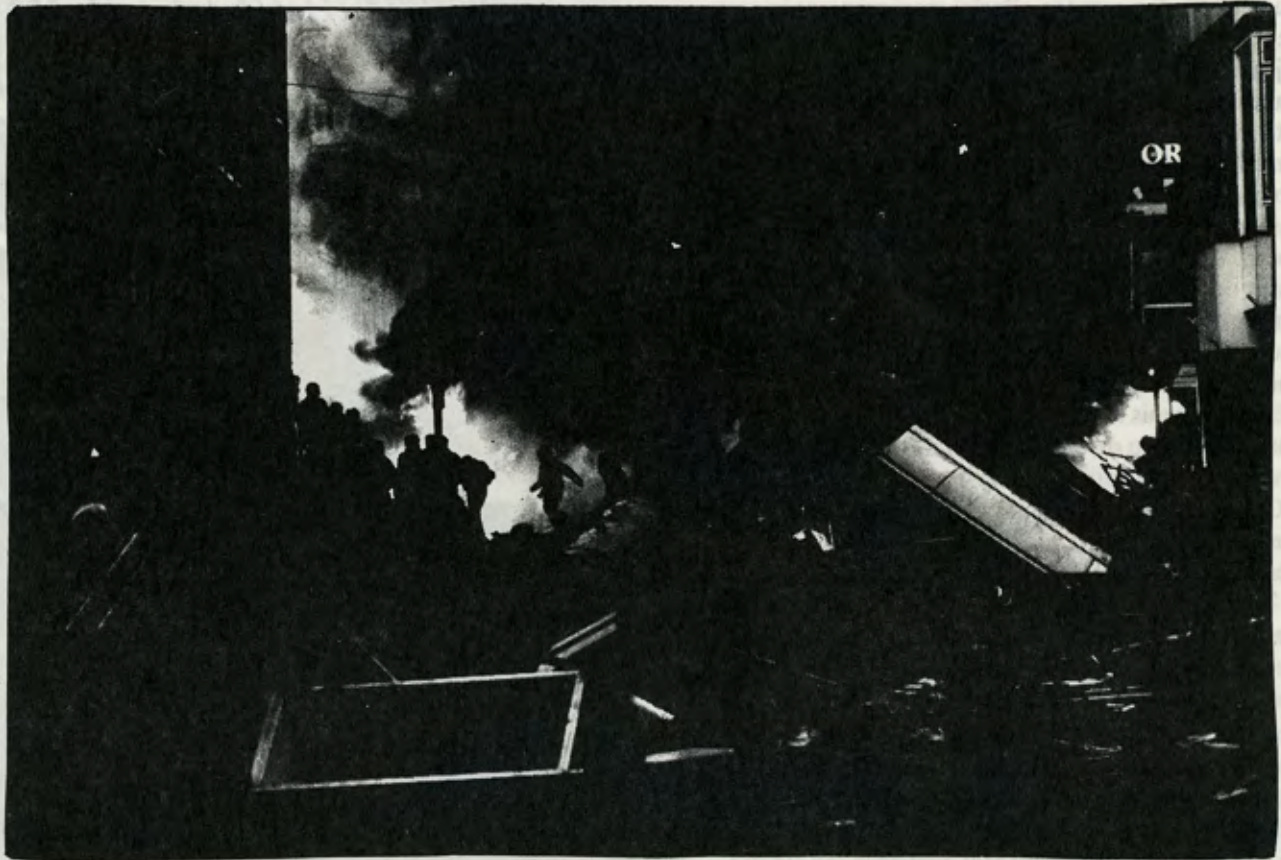
Op vrijdagavond 23 juni zijn 45 mensen vrijgelaten, dit na een ophettingsverzoek voor de ingevangenhouding. Het voorarrest is gebaseerd op art. 141 en dat is niet genoeg om mensen zo lang vast te houden. Het O.M. had namelijk te laat art. 140 bijgevoegd en werd om die reden niet ontvankelijk verklaard.

Dinsdag 27 juni is er een Hoger Beroep, waarbij het niet onwaarschijnlijk is dat dan opnieuw mensen vrij gaan komen. Eindelijk een beetje beweging in de zaak, wat voor een aantal arrestanten heel goed is; voor anderen is het afwachten.

Klachtenburo Politie Optreden Amsterdam

zaterdagochtend 26 mei

foto's - john muller

Hongerstaking.

"Verdeel en heers leidde tot onze aktie."

In Winschoten zijn alle 19 vrouwen op zondag 17 juni in hongerstaking gegaan. De eisen van de vrouwen waren:

- Gezamenlijke procesvoorbereiding,
- Samen recreatie,
- 's Middags tussen 14.00 uur en 16.00 uur de celdeuren open, zodat er vrijer rondgelopen kon worden,
- Langer en vaker luchten,
- Stopzetting van willekeurige sancties, als isolatie en van seksueel en lichamelijk geweld.

Voor dat de hongerstaking begon hadden een aantal vrouwen geweigerd de luchtplaats te verlaten. Ze eisten een gesprek met de directeur. Op deze kleine aktie werd door de bewakers met geweld gereageerd. Ten minste één vrouw werd in isolatie gezet, nadat ze zich moest uitkleden voor de ogen van 2 vrouwelijke en 3 mannelijke bewakers.

Hieronder volgt een brief van één van de vrouwen: "Ik voel me op dit moment goed shit, om niet te zeggen allerbelabberst. Je zult wel horen waarom ik niet gebeld heb zondag. Hoewel, dat weet je vast allang al. Toch nog in het kort wat er gebeurd is. Zaterdag wilden negen van beneden na het luchten niet naar binnen, omdat ze van de directeur meer luchtijd wilden. (23 uur per dag op je cel is ook niet alles). In plaats van een gesprek met hen aan te gaan werd er een soort knokploeg opgetrommeld en de werden met geweld naar binnen gesleurd. Dit alles leverde natuurlijk nogal wat consternatie op en een hoop herrie, ook van de bovenafdeling die verontwaardigd was over wat er met hun zusters van beneden gebeurde (voor zover het te volgen was). Kort daarop kwamen de bewakers (in nogal overspannen toestand) met de thee en brood langs: "Koffie of thee. Vanavond géén recreatie." Dus 'boven' mocht niet recreëren om iets dat 'beneden' had gedaan (= Verdeel en Heers). Als je dan vraagt waarom? zeggen ze dat je dat nog wel te horen krijgt. Afijn, geschreeuw en gebonk op de deuren volgde. En een uur lang waren ze niet te zien, de onderdrukkers hielden krijgsraad... Toen gingen ze over tot de uitvoer van hun plan: vanachter mijn gordijntje kon ik nog net zien hoe ze (tegenover mij) F. uit haar cel sleepten, aan alles wat ze konden grijpen - met z'n vijven- terwijl ze gilde als.... (vul maar in). Ze werd de gang doorgesleept en de trap af en verdween de isolatiecel in. Daarna begonnen ze met P.'s cel. Zij werd eruit gehaald (steeds met 5 man, overspannen en zwetend) Haar bed ging eruit, tafel, stoel en al haar eigen spullen verdwenen in vuilniszakken. Ik zag de bui al hangen en haalde alles van de muur en borg foto's, kaarten, boeken en kleren in stevige tassen, zodat dat heel bleef, en na een half uurtje was ik aan de beurt. Even tussendoor, omdat ik een heel vreemd raam heb, hoort niemand me als ik schreeuw. Dus tijdens die hele rel had ik misschien 1x gegild of geschreeuwd. Ik was dus eigenlijk hartstikke onschuldig. Maar dat heb ik hun niet verteld, omdat ik niet wens mee te doen aan die gore verdeel en heers politiek.

Mijn beurt dus, ik werd "verzocht" naar beneden te gaan, in een lege cel, en de appel die ik inderhaast in m'n muil had gedouwd weg te doen. In die benedencel stond een raampje open dus kon ik kommuniseren met de anderen (joepie!). Ik at nog gauw een sinaasappel en

toen werd ik alweer gehaald. In "mijn" cel stond een po (nachtspiegel heet dat hier), een waterkan (geen afkorting van waterkanon!), een matras en beddegoed. Alles was verder pleite. Ik moest m'n schoenen uitdoen en werd gefouilleerd, toen pakten ze ook m'n sinaasappel af! Debielen (excusez le mot). Gefouilleerd met van die anti-aids handschoenen. Smetvrees! Steeds vroeg ik weer Waarom. "Meekomen". Waarom? "Ik moet je fouilleren" Waarom? Maar ik mocht nix vragen. Ze waren hypemerveus, zweetten als otters en hadden opeens een heel sterk dialect. Ik voelde me in hun nabijheid erg kalm en beschaafd. (..)

Ondertussen hadden we al bedacht in hongerstaking te gaan totdat het regime wat draaglijker werd. 's Avonds na deze isoleer-aktie was er nog veel herrie en gezang en 's nachts ook. De volgende ochtend begon wat de hele dag aan zou houden. Voor zover ik weet weigert (bijna) iedereen alle voedsel en velen weigeren thee/koffie/melk. En dat maakt ze hels. Woedend. Als ze zo langskomen met die bak vol brood, die normaliter al bijna leeg is als ze bij mij komen. Dan voel je je kracht. Sommigen hier worden regelmatig hysteries dus ook gister én vandaag. De radio is uit, en op een gegeven moment hadden ze zelfs de zoemer afgezet, omdat mensen te lang zoemden omdat ze hun sjek wilden hebben. Zaterdag had ik al gevraagd of ze soms dachten dat wij geen mensen waren, dat wij dingen waren ofzo. "Ja" was het antwoord van die bewaker die duidelijk aan een sanatorium toe is.

(..)
Eén van ons is weer eens in de (echte) isocel. Ze moest zich helemaal uitkleden en zei tegen Sneeuw witje (dat is de dikke bewaarster die heel gemeen is) dat zij zelf toch veel mooier was zonder kleren dan de Sneeuwvlok mét kleren. "Ik hoef me nergens voor te schamen." Yeah! Ik heb lekker gepit zondag. Kreeg nog twee boeken uit mijn voorraad "tegen de verveling", laten dat nou de twee vervelendste boeken zijn die ik had (zomer- en winterkinderboeken, uit het jaar nul, toch bedankt hoor!) En later een "beschikking" van de directeur over waarom we een "disciplinaire straf" hadden. Hij had -kort gezegd- de noodtoestand afgekondigd. Met een formulier om een klacht in te dienen over de beslissing van de directeur aan de commissie van Toezicht. (Rara wie daar in zitten). Ik kreeg een gele stift om in te vullen. O ja, we mochten nog maar met z'n tweeën luchten op een pieklein hoekje van de luchtplaats en niet praten met de benedenverdieping of schreeuwen 'wantdaan ies't eindeluch' (Want dan is het einde lucht). Ik moest natuurlijk erg lachen om dat kleine stukje gras waar we mochten luchten. Ik zei tegen die twee oppassers die mee naar buiten gingen dat ze zich niet zo druk moesten maken omdat hun bloeddruk anders

ruzie kreeg met hun vetlagen (werd niet zo op prijs gesteld).
Vanochtend (na 36 uur) kreeg ik dus bijna alle spullen terug, het meeste, niet dankzij hun, nog heel, en toen ben ik eigenlijk maar veel fruit gaan eten. Nu ben ik ruim twee etmalen in hungerstrike en ik heb nog geen tafel/stoel/bed terug. 't Is net kamperen."

Vrijdag 23 juni hadden de vrouwen nog steeds hun bed niet terug, en tafel en stoel ook niet. Nadat er op die vrijdagnacht 12 vrouwen zijn vrijgelaten, zijn

zaterdag wel de celdeuren open gebleven. Zes van de zeven vrouwen zijn daar gestopt met de hongersstaking, hoewel nog steeds een aantal eisen niet zijn ingewilligd.
Maandag 25 of dinsdag 26 juni zullen de 7 vrouwen die nu nog in Winschoten zitten overgeplaatst worden naar het huis van bewaring in Dordrecht. Dat betekent dat de overgebleven 11 vrouwen dan allemaal in 1 bajes zitten.

Arrestantengroep A*dam

Solidariteits-
zie
"het zutonoom
volkssport klubje"

baricade op de
wibzotstraat s'dam

"Wie daarvoor ruimte gaf, werd doorgezaagd." de verhoren van de wnc-arrestanten.

139 arrestaties, 111 anonieme verdachten, meer dan 100 resolute zwijgers. Een absoluut record in de geschiedenis van het Nederlandse politieverhoor. Maar liefst 3 Recherche Bijstands Teams (RBT's) werden vrijgemaakt voor het onderzoek naar de "oorlog die de krakers veroorzaakt hebben".

60 arrestanten zijn inmiddels vrijgelaten, waaronder een aantal mensen die tegenover de politie zijn gaan praten. Tijd voor onderzoeksburo Jansen en Janssen om weer eens te duiken in de praktijken van het verhoren van verdachten: Wat kan je verwachten? Om te beginnen kort de stand van zaken met in het politieonderzoek met betrekking tot de verhoren, anderhalve week voor de eerste zittingsdag. Daarna een bewerking van eerder door ons geschreven stukken over verhoormethoden, en ook: Hoe houd je het vol te zwijgen?

Het politieonderzoek.

Voor het politieonderzoek maakten de recherchebijstandsteams van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe zo'n 80 rechercheurs vrij. Een deel daarvan verzamelde technisch bewijsmateriaal en deed een buurtonderzoek, de overige rechercheurs hielden zich - in elk geval de eerste dagen - met het verhoren van verdachten bezig. Voor de verhoren werden de verdachten de eerste dagen elke keer naar de politiebureaus van Assen en Groningen overgebracht, later gebeurde dat alleen nog met de hoofdverdachten. De verdachten die de politie nog wilde verhoren werden meestal in de HVB's opgezocht. Sinds vrijdag 14 juni is het dossier gesloten en is er niet meer verhoord.

De eerste verhoren van de arrestanten gebeurden met behulp van een standaardformulier, die door de afdeling Taktische Recherche van de Groningse gemeentepolitie aan de verschillende verhoorkoppels waren uitgedeeld. Het formulier telde 3 kantjes en was "voor het verhoren van verdachten in verband met artikel 141 WvS, gepleegd te Groningen op 26 mei." Hieruit blijkt weer dat het onderzoek naar artikel 140 WvS pas later is toegevoegd. Op het formulier staan vragen als:

'Op wiens verzoek bent U naar de ontruiming van het WNC te Groningen gekomen?; Waaruit bestonden de afspraken over wat er zou gaan gebeuren?' en 'Wie had de leiding van het gebeuren?'

Alle verdachten hebben in de eerste dagen zo'n standaardverhoor meegemaakt. Daarbij bleek al snel dat de overgrote meerderheid niet mee wenste te werken aan het politieonderzoek. 111 verdachten weigerden het noemen van hun naam, en de meesten, zo'n 100, hielden dat vol. Het gevolg daarvan is dat een 6-tal rechercheurs volkontinu bezig was met het achterhalen van personalia. Daarvoor gebruiken ze genomen vingerafdrukken en foto's, of verklaringen van andere arrestanten. In één geval gebruikten de rechercheurs zelfs een gemerkte ring die tussen de inbeslaggenomen spullen zat om iemands identiteit te achterhalen. Ook wensten de meeste van de 111 anoniemen geen verklaringen af te leggen. Een aantal arrestanten hebben gedurende de eerste verhoren wel verklaard.

Verklaren.

De verklaarders waren in eerste instantie voornamelijk minderjarigen en buitenlanders, die al snel werden vrijgelaten of over de grens gezet. Een groep anderen wilden niet echt verklaren, maar hebben tijdens die verhoren wel gereageerd op de verhoorders, bijvoorbeeld door opmerkingen te maken. Het is niet slim op die manier contact te hebben met de verhoorders. De mensen die de eerste keer ook maar iets van ruimte hebben gegeven zijn bij verdere verhoren harder aangepakt. Sommigen zijn daarop alsnog gaan praten. Later hebben toch ook nog andere mensen verklaringen afgelegd, vaak over zichzelf, soms ook over anderen. De verdere verhoren werden door vaste verhoorkoppels gedaan.

Na vier dagen hadden 15 mensen verklaringen afgelegd over de gang van zaken voor en tijdens de ontruiming. 5 daarvan hebben anderen aangewezen op de polaroidfoto's die meteen na de arrestaties van iedereen gemaakt waren. Zo zijn er verklaringen over een groep mensen (op foto aangewezen) die vanuit een andere stad per bus vertrokken zou zijn, en verklaringen over een aantal anderen (op foto aangewezen) die in het WNC zou hebben gewoond tot de ontruiming. Verder wezen verscheidene verklaarders een aantal "leiders" van de ontruimingsactie aan. Aan anderen werd vervolgens bevestiging daarvan gevraagd. Mensen die absoluut zwegen en geen naam noemden liet men met rust; het doorzagen van de eventuele pratens had bij het onderzoek de prioriteit.

Zwijgen.

Ook deze keer blijkt weer dat het heel belangrijk is om tijdens verhoren echt nergens op in te gaan. Op het moment dat je gaat konverseren, ingaat op een babbel over het weer of over het persoonlijk leven van een rechercheur wordt er al een grens overschreden: er wordt gepraat. Ook al denk je dat het geen kwaad kan, dat het makkelijker is om toch iets van menselijk contact te hebben, achteraf blijkt elke keer weer dat praten je eigen positie verzwakt.

Het moment waarop mensen gaan praten ligt heel verschillend, maar de derde dag schijnt kruciaal te zijn. Het moment van 'doorslaan' blijkt in veel gevallen bepaald te worden door een persoonlijke

krisis of een shockerende ervaring. Zo hebben de verhoorders van de WNC-arrestanten meerdere keren mensen geconfronteerd met foto's van het dode lichaam van L., de kraker die enige weken voor de ontruiming dood in een steeg naast het WNC gevonden was. Een arrestant raakte hiervan zo in de war dat hij vervolgens een verklaring aflegde. Deze verklaring is later ingetrokken en is niet rechtsgeldig, omdat de zaak rond L. niets met de ontruiming van het WNC te maken heeft en de foto puur gebruikt is om de druk om te verklaren op arrestanten te vergroten.

Algemene ervaring is, dat als je eenmaal iets verklaard hebt, het hek van de dam is. Na de eerste

verklaring is het veel gemakkelijker nóg iets te verklaren en zakt de motivatie tot zwijgen heel snel in elkaar. Het idee dat je geloofwaardiger overkomt als je verklaart, een vage reden die vaak gebruikt wordt, is weg als je weer in de cel zit. Dan is het vooral erg balen, niet eens zozeer over wat je gezegd hebt, alswel over het feit dat je je mond opengedaan hebt. Bovendien: iedere verklaring is er één. Verklaringen gaan nooit alleen over jezelf, anderen kunnen met jouw verhaal geconfronteerd worden. Denk niet dat je wel een beetje met ze kan spelen, het is hun vak, voor hun ben je no.835, de zoveelste in de rij die ze klein moeten krijgen.

VERHOORMETHODEN.

Hieronder willen we proberen een overzicht te geven van enkele trucs die gebruikt worden om mensen aan het praten te krijgen, resp. om de 'waarheid' op tafel te krijgen. Misschien leuk om uit je hoofd te leren. Je kunt dan tijdens een toekomstig verhoor evt. de rechercheur suggesties aan de hand doen over een betere aanpak. Krijg je ze gegarandeerd op de kast. Binnen elke manier van benaderen zijn weer talrijke varianten te vinden, we pretenderen dus ook niet een volledig beeld te geven van de door de politie gebruikte ondervragingsmethoden.

De direkte benadering.

Deze is de meest bekende. Daarbij is het doordrammen, het herhalen van dezelfde vragen legendarisch, evenals het steeds weer verklaren dat de verdachte zit te liegen. Stijlfiguren zijn verder de insinuerende vraag: niet "was je er?" maar "waarom was je er?". Ook bekend is het beperkte antwoord: "en toen deed je dit en dat" terwijl er veel meer mogelijkheden zijn.

Uitgangspunt is de behoefte van de verdachte om een geloofwaardig verhaal op te hangen. Ze zullen je aanmoedigen, laten vertellen. Hun doelen zijn a. uit kleinigheden grote patronen, 'zachte informatie' te halen, b. het uitlokken van tegenstrijdigheden. Wanneer na verloop van tijd deze tegenstrijdigheden aangetoond kunnen worden door met bewijzen te komen, is de verdachte verward en kwetsbaar. Dan is er plaats voor een hard of juist begrijpend tegemoet treden, en kan het verhaal door verdachte 'gecorrigeerd' worden. Daar tegenover staat:

De indirecte benadering.

Deze benadering is vriendelijker en kost vaak veel tijd. Via lang ouwehoeren over het verleden, gevoelens en andere bijzaken die de verdachte aangaan kan er een 'vertrouwensband' ontstaan en kunnen er veel 'zachte informatie' en details uitkomen. De vertrouwensbasis tussen verhoorders en verdachte is hierbij van groot belang: de verdachte

vertelt na verloop van tijd allerlei 'geheimpjes' aan die aardige vent, vaak om te beginnen over andere mensen. Hier sluiten veel verhoortrucjes op aan die verderop besproken worden.

De verstandelijke benadering.

Bepaalde mensen, wellicht onder ons veelvuldig vertegenwoordigd, zijn gevoelig voor de 'intellectuele' benadering. Met de zelfverzekerde verdachte wordt als het ware een intellectueel conflict aangegaan, waarin de arrestant ook de gelegenheid geboden wordt zich de meerdere te voelen. Kan begeleid worden door een politieke discussie, over de rol van geweld in de maatschappij bijvoorbeeld. Uit zo'n debat kan op zich voor de politie al interessante informatie komen. Vervolgens kan bijvoorbeeld analyserend aangetoond worden dat verder zwijgen in dit geval zinloos is. Slijmen, mits niet al te doorzichtig past hierbij. Het beroep op verdachte's zelfrespekt: "Je bent toch geen klungel (zoals de anderen), je weet toch drommelsgoed wat er hier aan de hand is" en dergelijke.

Variant hierop is het aangaan van de morele discussie over de gepleegde daden, waarbij wordt benadrukt dat het nogal laf is niet voor je daden uit te komen: "Je staat toch voor je daden, je bent nu gepakt en dan moet je er maar voor uit komen. Zo is het spel. Je nu in anonimiteit hullen is ongelooflijk laf."

De harde en de zachte.

Zeer veelvuldig gebruikte methode, iedereen die wel eens op het politiebureau heeft vastgezeten weet hoe het werkt: centje is de zachte vaderfiguur die probeert te overtuigen, de ander de harde klootzak die de verdachte eigenlijk het liefste tegen de muur zou willen zetten. Door veel arrestanten in de WNC-zaak werden deze koppels echter als "het dolkomische duo Starsky and Hutch" aangeduid, wat er op lijkt dat de verhoren van deze verdachten niet veel voorstelden.

TRUCS EN HANDGREPEN. —————

Het gebruiken van familieleden en andere bekenden om je tot een bekentenis te dwingen is een veelbeproeft methode. In de WNC-zaak zijn van tenminste 4 verdachten familieleden opgezocht. Daaronder was een TOF-moeder (van het Toffe Ouders Front) uit Assen die thuis bezoek kreeg en een broer van een verdachte die door de politie van de straat werd geplukt. Beiden werden geïntimideerd door de rechercheurs om te vertellen wat ze van hun kinderen verdachte wisten. Die informatie is vervolgens in een verhoor uit te buiten. Dat betekent dus dat je vantevoren het beste je ouders en anderen in kan lichten over hun rechten tegenover de politie, en hoe je wilt dat ze reageren als die langskomen. Eenmaal sloegen de verhorende rechercheurs de plank wel erg mis, toen ze tegen een verdachte zeiden: "Je ouders zijn al lang geweest hier op het bureau en die zeiden dat het maar beter is als je gewoon met ons meewerkt". Blijkbaar wisten ze niet dat de ouders van deze verdachte allang overleden waren.

Het aanklaarten van onaangenamere middelen is één van de doorzichtiger trucs. De rechercheurs verliezen eventjes hun geduld: "Laten we het leuk houden, doe jezelf een lol, maak het jezelf nou niet zo moeilijk." Door uitgebreid de ernst van de situatie van de verdachte te schilderen, wordt de arrestant nerveus. Varianten zijn: "Het ziet er slecht voor je uit", "De anderen hebben me allang alles verteld", "Al je vrienden zijn je afgevallen" etc. In Almelo zijn WNC-arrestanten geconfronteerd met 'verklaringen' van anderen, terwijl daar op dat moment nog door niemand iets verklaard was.

Een andere methode is het na meerdere dagen van zwaar verhoor, waarbij verdachte vele verwijten gemaakt zijn en verdachte zelf nauwelijks aan bod kwam, bij een andere rechercheur het hele verhaal kwijt kunnen. "Maar dan wel zonder gezeur echt het hele verhaal", waarbij het helpt de suggestie te wekken dat de verhoren hierna voorbij zijn. Dat de verdachte de vrijheid tegemoet kan zien als dit voorbij is.

Een manier die alleen bij praters werkt, is het laten herhalen van een twijfelachtig verhaal. Als een verdachte kennelijk zit te liegen kan de verhoorder steeds dezelfde vraag blijven stellen, waarop de zelfde leugen moet worden verteld. Verdachte kan zich ongemakkelijk en betrappt gaan voelen, knippen met de ogen of juist weggijken.

Nog zo'n voorbeeld is het wachten na een verhaal van de verdachte, alsof de rechercheur nog meer van hem/haar verwacht. Er volgt een pijnlijk lange stilte, veel mensen hebben dan de onbedwingbare behoefte om dan in godsnaam maar iets te zeggen. Daarbij helpt het als de rechercheur tijdens de stilte in verdachte's ogen kijkt. En als de verdachte dan weggijkt zeggen: "Kijk eens, je handen trillen. Kun je het niet aan..." etc.

Soms proberen de verhoorders een soort informele sfeer te creëren, waarin de rechercheur 'uitweidt' over de gang van zaken. "Je hebt er hier van allerlei soort, sommigen zouden lui als jullie het liefst tegen de muur zetten. Schrik maar niet als ze je straks wat hard aanpakken. Ik ben het ook niet met je methoden eens, maar..bla bla bla". Die zogenaamde vertrouwelijkheid wordt gekreëerd om de verdachte daarna ietwat geïntimideerd tussen de andere 'bloeddorstige' collega's achter te kunnen laten. Enige dagen later wordt verdachte wederom door de eerste rechercheur 'bevrijd'. De kans is groot dat de verdachte dan alsnog 'omgaat'.

Verhoorders zijn vaak uitermate goed in het anders voorstellen van daad, schuld en gevolgen. Kan overdrijving zijn: "Weet je wel wat je aangericht hebt, de rechter geeft je straks een flinke douw". Enkele buitenlands WNC-arrestanten werd bijvoorbeeld gevraagd of ze lid waren van een internationale terroristische organisatie. Maar ook vaak komt het minder belangrijk maken voor. "Zoveel stelt het nou ook weer niet voor, je bent nog lang geen terrorist, we krijgen ze hier wel anders hoor, stel je nou maar niet zo aan."

Het gebeurt vaak dat rechercheurs een snelle vrijlating, minder straf, een regeling of zelfs beloningen in het vooruitzicht stellen als verdachte daardoor gaat verklaren. Als de verdachte over anderen, mede-verdachten kan verklaren is het gebruikelijk daarmee te beginnen. De bekentenis en

verklaring van de verdachte over zichzelf komt later wel, kan daar direkt op volgen. Verhoorders kunnen zelfs beloven dat je niet verder vervolgd wordt als je over anderen (bijv. de hoofdverdachten) wilt verklaren. Ook bij de WNC-zaak zijn er mensen die veel over anderen verklaarden snel vrijgelaten.

ZWIJGMETHODEN.

Hieronder volgen enkele veelbeproefde methoden om de verhoren van de recherche te doorstaan. Ons overzicht is niet volledig, maar het kan je wel op ideeën brengen. Allereerst dit: verklaar niets, onderteken niets en vraag om je advocaat. Sta geen haren, vuil van handen of onder nagels af en geef er nooit toestemming voor. Werk tegen bij het nemen van foto's en vingerafdrukken. Eis afgepakte spullen terug, vraag de huisregels van het politieburo of HVB op. Als je een piketadvokaat hebt die je niet bevalt, vraag dan om een andere. Zorg dat je een goede advocaat hebt, of er in ieder geval de naam van weet.

Verhoor weigeren.

Het weigeren van een verhoor is een goed middel om je verweer tegen het politieonderzoek actief te maken, maar je kan desnoods met geweld gedwongen worden mee te komen naar een verhoor. Onder de WNC-arrestanten kon na een paar dagen een sterke onderlinge solidariteit ontstaan, vanaf het moment dat de arrestanten over de diverse HVB's en buro's verspreid waren. Zo werden door alle arrestanten in Hoogeveen gedurende meerdere dagen verdere verhoren geweigerd toen een van hen in isolatie was geplaatst. Dat leidde niet tot geweld en versterkte de weerbaarheid van de arrestanten.

Schildpadmethode.

Het als een schildpad bijwonen van een verhoor is een van de manieren om het vol te houden je mond te houden: je luistert niet naar wat je gezegd wordt, zet je verstand op nul. Toon op geen enkele manier interesse, zeg niets, geen contact en dus ook geen oogcontact. Speel met de pen of het elastiekje wat op tafel ligt, tel de tegels van het plafond, speel boter, kaas en eieren. Deze methode is voor veel mensen het langste vol te houden. Als je het helemaal zwijgen echt niet meer volhoudt kan je wel af en toe een

woordje wisselen, maar dan moet je zeer streng je eigen grenzen bewaken. Dan is het bovendien handig op bepaalde momenten zelf het initiatief te nemen. Bijvoorbeeld door hen te vragen of ze goed geslapen hebben als ze je komen halen, i.p.v. andersom. Of als zij koffie gehaald hebben, kun jij het vervolgens voor ze inschenken, waarmee je het geijkte rollenpatroon weer even doorbreekt. Dan heb jij je zet voor die dag binnen en kun je je verder weer op het zwijgen concentreren.

Destruktiemethode.

Een manier waarvan de rechercheurs pissig worden, je doorkruist er hun 'vriendelijke' aanpak mee. Houdt je in alle rust bezig met het afbreken van koffiekop-oortjes, het verbuigen van lepeltjes, het draaien van nummers met de telefoon of het losdraaien van allerlei knopjes. Als je verder wilt gaan kan je de arm van hun typemachine ombuigen of na afloop van het verhoor je koffie over hun proces verbaal uitgieten. Gevolg kan zijn dat ze dreigen de schade op jouw te verhalen, of je geweld aan te doen.

Agressiemethode.

Je smijt je dossier door de verhoorkamer, rukt het telefoonsnoer stuk, slaat het portret van de vriendin van de rechercheur van tafel, je laat je niet naar je cel terugbrengen en pist bovendien het buro onder. Door duidelijk te laten blijken dat je het hele gedoe op het buro maar niets vind en dat ze met jou niet hoeven proberen te sollen, heb je wel kans dat je in isolatie terecht komt en flinke klappen krijgt. Met enige inventiviteit verzin je zelf natuurlijk nog veel meer fraaie variaties. Hou in elk geval je hoofd erbij en zoek voor jezelf de manier waarop je je het sterkste voelt.

Jansen & Janssen

Hoe nederland van zijn krakers vervreemde.

Wnc en de hetze der persen.

De Bilwet vergelijkt geschriften van krakers zelf met de manier waarop de schrijvende pers reageerde op de gebeurtenissen in Groningen. De schrijvers van het boekje Bewegingsleer over schijnheilige reacties.

DE VOORAVOND

Alvorens we in de WNC-trein plaatsnemen om de gebeurtenissen via het media-raam aan ons voorbij te laten trekken, eerst een korte blik op de plaats van het WNC-complex in de stad Groningen.

Het kraken anno '90 belichaamt nog een sociaal verhaal. Maar voor de rest van Nederland is het volkomen onbegrijpelijk geworden. Sociale woningbouw en sociaal-culturele voorzieningen die volgens krakers "de elementaire rechten en voorwaarden voor zelfontplooiing" vormen, zijn volgens het WNC vervangen door "exotische musea en buitenlandse architecten". "Mensen met weinig geld worden verbannen naar kippenhokken in Beijum of een gifbelt voor een krottenkampje". Het WNC, "op een eminente lokatie in de binnenstad" en "op steenworp afstand van de Grote Markt", bood een "groot aantal voorzieningen", zoals "volkkeuken Salmonella, dagkafee 't Gebrek, vrouwenkafee de Derde Dame, info-verspreidingspunt 689, cassette/platenwinkel de Teller, nachtkroeg de Perfectie" en "een (bak)-fietsenwerkplaats, ateliers, rommelwinkel, sportzaal, akrobatenoefenruimte, concertzaal, muziek oefenruimte en woonruimtes", waarin onderdak werd geboden aan "plusmin. 40 mensen, een hoop honden en katten en ook nog wat kippen".

Ondanks deze bijdrage aan hun "beeld van de leefbare stad" die zich onderscheidde van de "economische a-sociale orde", liepen "gesprekken tussen (alle) politieke partijen en krakers uit op onbegrip". Burgemeester Staatsen: "Waar zijn ze nu zo boos om, denk ik dan. Waarom doen ze zoiets? Ik heb daar geen antwoord op. Wat ze doen heeft compleet geen zin. Ik denk nogal rationeel. En daardoor begrijp ik het niet. Misschien moeten we voortaan wel vaker bij een psycholoog te rade gaan." Na wat therapie zou de burgervader weer contact met krakers kunnen leggen.

Nederland spreekt inmiddels een andere taal dan het sociale "krakersproza" dat naar buiten komt via "open dagen, stencils en gebonden boekwerkjes". Uit de recensies blijkt dat de persagenten zich totaal hebben overgeleverd aan de marketinggedachte. Dit is een vertoog waarvan verondersteld wordt dat iedereen zich daar in de loop van de jaren '80 aan heeft onderworpen. Krakers wordt een falende PR verweten: "een enkele open dag kon de populariteit van het WNC onder de Groningers niet verhogen.

Een andere mogelijkheid, de pers, werd niet gebruikt." Deze quote definiëert de activiteiten van de pers als free-publicity in het kader van campagnes voor de eigen "imagoverbetering". De krakers worden aangeklaagd omdat zij met hun krukkig design en modebeeld geen bijdrage hebben geleverd aan het verkopen van zichzelf. "Het is zo'n rot gezicht voor de klanten", luidde de kritiek van de overige middenstand in de Oude Boteringestraat. Bovendien liet de direct mail die de krakers in de bus deden bij omwonenden en media "meer vragen open dan zij beantwoordde." Groenlinks raadslid Tom Pitstra ziet het zo: "De bewoners van het WNC hadden gewoon geen goed verhaal te bieden."

De WNC-krakers interpreteerden het verschil tussen hun verteltrant en de criteria om gesprekspartner van de burgerpers te worden als "criminalisering". Als je hun taal niet spreekt, is het mediabolwerk "niet vrijelijk toegankelijk" en op voorhand wordt daarom al gerekend op "een verdere hetze van de pers": "de kranten zullen weer volstaan van halve waarheden, leugens en onvolledige en eenzijdige verslagen." Men wendt zich af van het mediamanagement dat onder actievoerders gemeengoed was geworden en brengt een anti-mediale beschermklaag rond de eigen panden aan. "Binnendringen in de krakerswereld is onmogelijk", constateert daarop onze verslaggever Harry Wubs. "Wat de Bratra binnen de panden mogen verwachten is onbekend."

Het anderssoortige leven dat geleid wordt in de "monumentale panden" wordt door de persen plots vreemd en beangstigend gemaakt. De krakers waren aanvankelijk niet meer dan anders tussen anderen, terwijl ze met de ontruiming voor de deur ineens worden opgelicht door de mediale schijnwerpers. Deze vervreemding van het pand roept onder de "stadjers" heftige aantrekkings- en afstotingseffecten op. Nu het sociale verhaal, waarin krakers zich opwerpen als verantwoordelijke burgers, niet meer werkt, worden zijzelf "verdrevenen" die ofwel een exotische "afwisseling in het straatbeeld zijn" ofwel "verwijderd zijn geraakt van de overheersende cultuur, een subcultuur die niets, maar dan ook niets met de heersende normen en waarden te maken hebben". Het WNC zelf profileerde zich naar dit laatste beeld, terwijl de bezorgde pers en politiek van hen verlangde dat zij zich zouden promoten naar het eerste imago, als verrijking van de grootstedelijke cultuur. Deze twee contrasterende beelden zullen in verhevigde vorm terugkeren in de commentaren op de vorm die de krakers voor hun ontruiming hadden gekozen.

DE SLOOP

In de posthistorie van het kraaktijdperk verschijnen alle erupties als een catastrofale gebeurtenis. In de permanente actualiteit van hun nieuwsvergaring hebben de reporters hun geheugen verloren. Niemand snapte de strategie van de krakers. Het WNC is een normaal voorbeeld van de uitgelokte ontruiming, waarbij de bewoners van begin tot eind het initiatief in eigen handen houden, vergelijkbaar met de Grote Wetering, de Mariënburcht en de Tesselschadestraat. Het gebruik van belendende percelen als barricademateriaal gebeurde volgens het klassieke boekhoudkundig rechtvaardigheidsprincipe: "Jullie slopen onze kafees, wij die van jullie" (grand café "Forum"). Of: "Jullie laten ons ontruimen, wij ontruimen jullie" in het geval van het advocatenkantoor "Vos, Seidel en Plas". Maar "Akse Hoortoestellen" werd niet aangepakt. De heer P.C. Akse: "Ik had aan één zin genoeg om de krakers mijn deur voorbij te laten gaan. Ik riep dat ze nu maar eens naar een ander moesten gaan. Ik had mijn beurt al gehad."

Het opwerpen van barricades was vanaf 4.20 uur al ruim een uur bezig toen de eerste commandowagen van de ME arriveerde. Het zou nog vier uur duren voor de mensen op straat het verstandiger vonden om zich terug te trekken in het pand. Door het gebruikelijke gekluns van de politie was er een zee van tijd geweest om naar ander materiaal om te kijken toen het eigen op was. Om 7.00 uur ging de fik in de barricades en werd de advocateninventaris aangesproken: "Deze schade is overigens in het heetst van de strijd ontstaan, deels zonder opzet en deels door eigen initiatief van mensen."

De pers beschreef de verwoestingen met onverholven plezier: "Een pas aangeschafte kopieermachine van 100.000,- is met een moker door midden geslagen. Een viertal computers heeft hetzelfde lot ondergaan, bureaus, stoelen en dicteerapparaten kunnen alsnog bij het grofvuil, evenals de telefooninstallatie en peperdure armenturen voor de verlichting." Het "alsnog" suggereert dat de inhoud van het advocatenkantoor al veel eerder bij de kippel had moeten staan.

Het "Bureau Bedrijfsleven" wordt ook door de krant bezocht: "Acht personal computers zijn vernield en vrijwel alle archiefkasten in een ruïne veranderd. De kantoren aan de achterzijde komen er nog goed af met een kreet op de muur en een omgevallen kamerplant." Het bureau ziet hierin de mogelijkheid om een extraatje binnen te halen en claimt een schade van drie ton.

Forum-eigenaar Freek de Geus slaagt erin de grand riot helemaal voor zich op te eisen, door van zijn citruspers het symbool van de ontruiming te maken. Zijn salestalk haalt alle media: "Dat ze juist zijn zaak hebben uitgekozen voor demontage ligt volgens de Geus aan het open karakter van Forum. Grote ramen en veel makkelijk gooibaar meubilair." Het draagbare

karakter dat hij aan zijn vluchtige etablissement had meegegeven, wordt hem door de persen onder de neus gewreven. Met veel leedvermaak constateren zij: "Een kennelijk te zware piano bleek grondig tot schroot verwerkt." Ook Freek slaagt erin de verzekering voor drie ton te tillen.

Hierop droeg de gemeente haar steentje bij aan het schadebeeld: "Met de bedoeling het te vorderen bedrag zo hoog mogelijk op te voeren zijn drie ambtenaren vrijgemaakt om alle getroffen actief te benaderen en te assisteren bij het opstellen van hun claims." Experts van verzekeringsmaatschappijen vonden dan ook de schade "voor Noordelijke begrippen exceptioneel."

"Het begin: een nieuwe Peugeot 205 heeft zijn beste tijd gehad." De behoefte aan vernietiging en verspilling is bij de mediawerkers niet te stillen. "Daar gaan onze dossiers..." kopt een lokale journaal door dolle heen. "De plaatselijke journalisten zijn blij met de dramatische ontwikkelingen. Ze verschansen zich enthousiast op de daken, wachtend op wat wel eens het hoogtepunt in hun carrière zou kunnen worden", schrijft een sensatieblad uit het Westen schamperend over de achterlijkheid van hun collega's. Maar twee dagen na het "Waterloo van de krakers" plaatsen Vos, Seidel en Plas al weer een mededeling in de krant: "Geen van onze dossiers is verloren gegaan. Wij zijn normaal bereikbaar onder onze nummers tel. 050-180541, fax. 050-185258." De Peugeot blijkt drie jaar oud te zijn geweest en werd "gedumpt op het opslagterrein van de milieudienst, met op de achterbank folders over mooi Groningen. Die waren bij de recente verhuizing van de eigenaar met plezier gelezen: 'Er gaat niks boven Groningen. Ja, ja, dat hebben we gemerkt. We zijn intussen al bijna in een steekpartij verzeild geraakt en we kregen parkeerproblemen door markt en kermis.'"

... en dat gegooi met handgranaten moet afgelopen zijn ..."

In de eerste mediafall-out vinden we een nauwelijks verborgen vreugde over de gerichte aanvallen op yppendomeinen. De vluchtigheid van de pseudorijkdom waarmee de snelle geldmakers goedkope sier maken, kwam in gans zijn armzalige materialiteit op straat te liggen. Het destructie-plezier van de persen is ook een uiting van hun afkeer tegen de vergankelijkheid van de eigen mediaproductie. De krakers, in hun strijd tegen de stadsvernieling, sloopten precies de symbolen van het kortzichtige winstbejag dat de 950-jarige stad Groningen het aanzien geeft van een maquette van gipsplaatjes die het niet langer dan vijf jaar zullen houden. Deze mentaliteit achter de lokale stadsvernieuwing werd het meest treffend onder woorden gebracht door een van de veertien werknemers van slopersbedrijf Jager uit Mitwolde: "Een leuke klus, zo'n groot en onoverzichtelijk gebouw te mogen slopen." Maar anderzijds wist WNC met zijn concrete aanpak in de Westerse media een imagovergroting te bewerkstelligen, waarin zowel Staatsen als de plaatselijke scribenten gefaald hadden: "Het is de bewoners van het WNC met al dat zinloze geweld wel gelukt om de jarige stad royaal op de TV te krijgen. En dat is iets wat je van de Stichting Groningen 950 nog steeds niet kunt zeggen."

VROUWEN EN VREEMDEN

In de dagen na de ontruiming komt het parasiteren op de gebeurtenis pas goed op gang. Pers, politie, politiek en justitie, die er tot dan niet in waren geslaagd door te dringen tot het WNC, proberen een maximale energie aan pand & arrestant te onttrekken om zichzelf in beeld te krijgen. Enerzijds poogt men de krakers zo vreemd mogelijk te maken door ze totaal af te snijden van het geregelde leven. Maar anderzijds ligt het in de bedoeling hen te polijsten tot "normale burgers", die middenin de economische orde staan en waaraan dus grote geldbedragen kunnen worden onttrokken.

Vertegenwoordigers van de pers trekken onder leiding van veldwachter Arjan van de Leur binnen in het wildpark van de zojuist ontruimde panden. "Voortgang door de ruime kamers leert dat de vloeren overal gesloopt zijn. Lege flessen staan in dozen, bedspiralen zijn voor ramen getimmerd en verwarmingselementen als alternatieve planken gebruikt." Even daarvoor hebben "de horden" van de stadjes en de ME "hun emoties van zich afgemompeld: 'Stelletje ratten!' en 'Zijn dat ze nou?'" Prompt treft één onzer verslaggeefsters tussen glasscherven, bananenschillen en ondefinieerbare puinhopen "rattekeutels" aan. "Het stinkt". Maar helaas, nu de bewoning voorbij is "valt niet meer te achterhalen of de krakers inderdaad tussen de puinhopen leefden." Als amateur-ethnoloog vraagt zij zich af of in andere delen van het complex "niet een beter beeld te krijgen valt van de leefgewoonten van de krakers."

Daarop doet René Otterloo om 11 over 10 enkele verhelderende observaties te Winschoten: "Een bus

met 20 meisjes in leeftijd van pakweg 16 tot 22 jaar arriveert met oorverdovend gekrijs bij de achteringang van gevangenis de Noorderschans. Zij noemen zich krakers en proberen tijdens het schaamteloze gebulder de vloer van hun 'taxi' te vernielen. Tientallen voeten dreunen onafgebroken op het plankier. Door deels geblindeerde ruiten zien omstanders het schorriemorrie aan zich voorbij trekken. Verwilderde blikken in hun ogen, hier en daar een hanekam. Even later worden ze zonder dralen in de cel gesmeten. 'Daar komen ze wel tot rust', voorspelt bewaarder Rudi Wijngaard. Hoofdbewaarder Otto Brakhuis heeft vandaag nog even maandverband aangeschaft."

Nadat in de mannenfantasieën van Otterloo de wilde wieven getemd zijn, is de toon gezet om de arrestanten alle benamingen te geven die hun naar de woestenij verwijzen: "avonturiers, leden van randgroepen, branieschoppers overgoten met een pseudo-idealistisch sausje, alternatief ingestelde individualisten, drop-outs uit alle windstreken, schurftekoppen, geteisem, losgeslagen jongelui die vrijelijk schoffeerden, viezerikkuh, pubers, radicalen, jonge criminelen, terreurbende, vandalen, elitair anarchoclubje, desperado's, richtingloze mensen, terro's", kortom "een stel in bivakmuts en anarchisten-uniform gehesen relschoppers dat zich kraker noemt" met als drijfveer "destroy tot je er bij neervalt". Genoemde Wubs nuanceert echter subtiel tussen de "eigen krakers" en "de buitenlanders": "In Italië al joeg de politie hen uit de gekraakte panden. In Duitsland werden ze in Bremen en Hamburg uit hun illegaal verkregen woonsteden gejaagd of waren ze 'niet gewünscht' in de Hafenstrasse, de krakersvrijstaat in de Elbestad. En hetzelfde gold voor de 'squatters' die uit Engeland de Noordzee waren overgestoken. Tenslotte klonterden ze samen in het WNC-complex, namen er meer en meer de plaats in van de oorspronkelijke krakers." In de natte dromen die Wubs aan zijn publiek toeschrijft, duiken de "verdrevenen" in de kraakdiaspora op uit waterige oorden aan de rand van de beschaving, om telkens "elders een nieuw droomwereldje op te bouwen, al was het in Zweden of Denemarken. Want Europa 1992 hebben zij in hun kringen allang in praktijk gebracht." De wubse variant van de buitenlanderhaat projecteert hij fatsoenlijk in het Deutsche anti-semitisme waar hij de Hafenstrasse-krakers van beticht. De Europese barbaren beschikken bovendien over een eigen tamtam: "de jungle-telefoon, een onderling waarschuwingssysteem in geval van calamiteiten." Wubs moet zich nodig eens laten nakijken, maar in vergelijking met de andere hetzers zet hij zijn deliria eigenlijk alleen maar wat helderder op een rijtje. Hij ziet krakers als de terugkeer van vaganten, nomaden en gekken die de nieuwe stadstaten na '92 gaan belegeren. "Hun voertuigen stonden vorige week al geparkeerd langs de Peizerweg (foto Ida Mulder)." Overigens wordt er ook tussen buitenlanders genuanceerd. Nu de Italianen in het cachot zitten, wachtend op hun

uitwijzing, kon het complex worden afgebroken "naar een ontwerp van de Italiaan Giorgio Grassi".

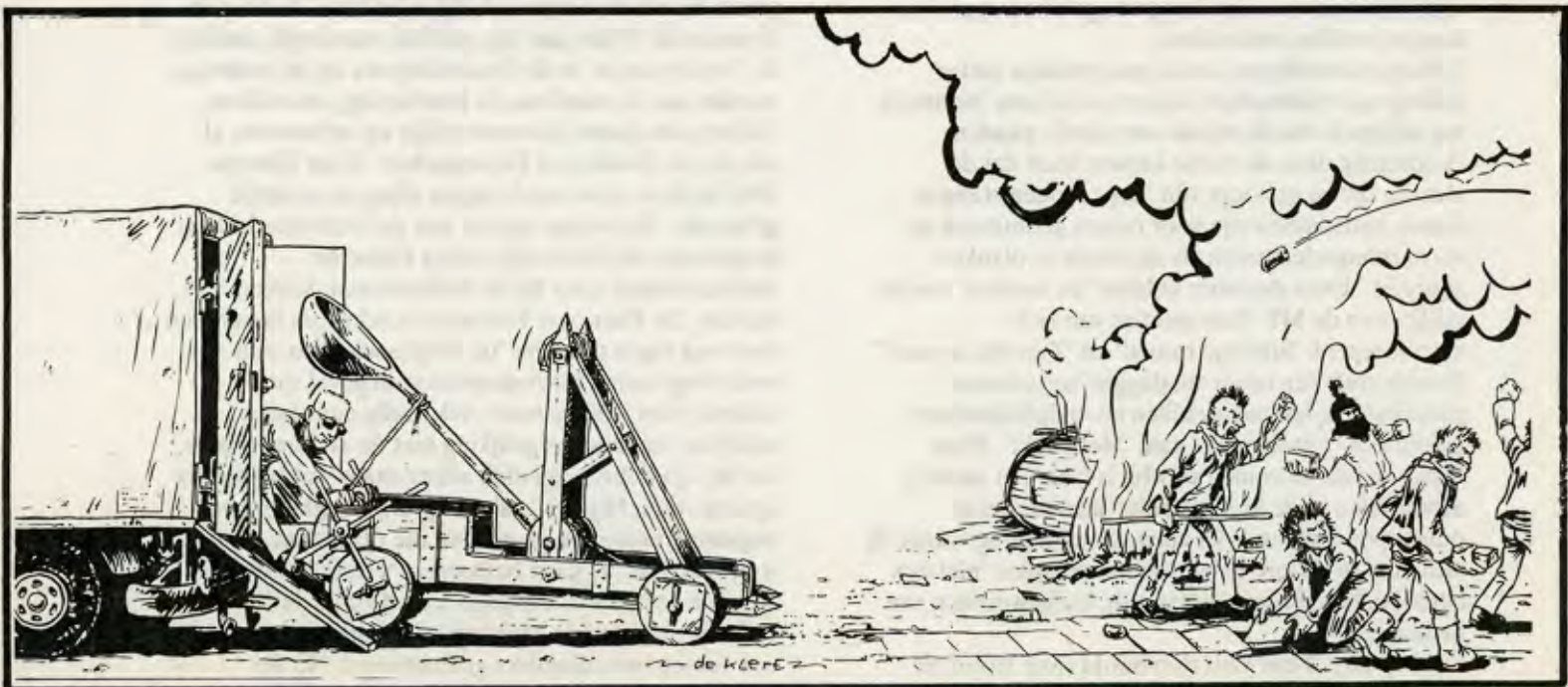
DE KELDER

Een synoniem voor de "woeste en niets ontziende" groep duikt weer op uit het sociologen-vocabulair van de jaren zestig: de subcultuur. Van een kraakbeweging is bij de schrijvende pers geen sprake meer. Het neutraliserende woord 'scene' kennen ze niet en ze grijpen daarom terug naar de archaische term uit de begintijd van de jongerenconsumptie. De subcultuur beweegt zich niet in de sfeer van het sociale en het politieke. Hij heeft zich geworteld op een plek, die 'vrijstaat' wordt genoemd. Deze plaats is wel lokaliseerbaar, maar bevindt zich de facto ondergronds. Een beeld dat nog versterkt wordt door het feit dat de groep van 150 uit hun "krakersbunker" naar boven klommen om op straat gearresteerd te worden. Het eigenaardige van het afgedrukte denken in 'subculturen' is dat ze eerst krachtig van de hand worden gewezen door de autoriteiten, maar direct daarna in bescherming worden genomen tegen de kwade invloeden van over de grenzen.

Burgemeester Staatsen raakte echter zozeer in een repressieoer dat hij niets anders meer kan bedenken dan dat hij alle uitingen van anders-zijn "blindeloos" wil uitroeien. Na het WNC-weekend laat Josje Staatsen het kraakpand P.K. Woldijk ontruimen, waar de ex-WNC'ers zouden gaan wonen. Zijn legitimatie voor de juridische truc die daarvoor gebruikt wordt: "Het is niet de bedoeling dat ze zich weer gaan concentreren. We moeten alles doen om opnieuw een vrijstaat in Groningen te voorkomen. De knop is om." Het bestuur geeft hiermee openlijk toe dat ze het stadium van niet-toerekeningsvatbaarheid

heeft betreden en uit dat in waan-voorstellen over het omkeren van de bewijslast, het verbieden van kraken omdat de woningnood is opgelost en het verhalen van de schade op de arrestanten door hen "druppelsgewijs uit te wringen." Deze drooglegging van de krakers zou via het "inhouden van uitkering, loon en zakgeld" dienen te gebeuren. Maar al snel wordt ingezien dat deze strategie op niets zal uitlopen. Waren de krakers eerst ratten, daarna makke lammetjes, nu worden ze definitief "een kale kip die je niet kunt plukken". J. Mees stelt dan ook voor ze "vrijwillig onder toezicht een vak bij te brengen om zodoende de zinloze schade weer te vergoeden." Het enige dat de pers tegenover het sociale verhaal van de krakers weten te stellen is een beroep op hun eigen portemonnee.

De politie, die in Groningen terugkijkt op "het ambachtelijk hoogtepunt van zijn carrière", probeert nog een beetje na te hetzen door de leefgewoonten van krakers als volgt te karakteriseren in hun corpsblad: "Er werd proletarisch gewinkeld, winkelpersoneel in elkaar geslagen en zelfs een te hulp geschoten agent zwaar gewond." In deze kijk draait het in het kraak-consumptiepatroon niet om het fatsoenlijk verbrassen van geld, maar om het stormenderhand onttrekken van gebruikswaarde aan het maatschappelijk verkeer. Dit onbehagen in de burgerlijke cultuur werd ook al bevestigd door het feit dat de WNC'ers zich verzetten tegen de vestiging van nota bene een bibliotheek op hun plek en door het gegeven dat ze "kunst", die de advocaten als investering aan de muur hadden hangen, "op de brandstapel wierpen".

ALWEER WOENSDAG

Toch schijnt door al deze psychotische projecties de lof voor de krakers heen. Ze waren er dan toch maar in geslaagd "menig kunstenaar een atelier te bezorgen, menig muzikant oefende er en minder populaire muziekgenres hadden er hun podia". Dit alles heeft "voor de Groninger samenleving een bescheiden rol gespeeld". "Een andere, veelgehoorde bewering over WNC-krakers, als zouden het maniakale criminelen zonder ideële bedoelingen zijn, kan als foutieve generalisering de prullebak in", getuige "de stencilmachine waarop de welbekende pamfletten van de krakers in duizendvoud vermenigvuldigd zijn". "Burgemeester Staatsen maakte een grove inschatting van de populariteit van de krakers: 'Bij de bevolking van Groningen bestaat geen greintje sympathie voor de mensen die zich in het WNC ophielden.' Hij had ongelijk. Dertig Groninger krakers demonstreerden gisteravond voor het hoofdbureau van politie tegen de arrestatie van hun broeders en zusters in de strijd." De onverwoestbaarheid van de WNC-kultuur blijkt volgens Mees ook uit het volgende: "De lectuur waarmee ze zichzelf 'fijn' opfokken is nog steeds in de speciale winkeltjes te koop." Deze roep om censuur maakt de stencils pas echt attractief! Toen "onze verwilderde krakers" wat minder bescheiden werden en in het straatoptreden van vrijdagnacht hun mening over het afzichtelijke uiterlijk van het bibliotheekontwerp ventileerden, resulteerde dat dan ook alleen in een tijdelijke inzinking van het low-profile kraakimago. Gilde de burgerij eerst hysterisch dat de kraakmensen alles zelf zullen moeten betalen, na een paar dagen gillen draaien de persen terug en proberen alsnog te scoren.

Een week na de "complete oorlog" lezen we onder de kop "Ach, zo'n café" dat "nu de sensatiejagers van de media naar verse brandhaarden zijn afgereisd, het publiek met volle teugen geniet van een enerverend stad-Groninger arrangement: een wandeling door de Boteringestraat, over het Broerplein, versnapering in het Forum en, tot slot, een brok straat- of baksteen als souvenir, eigenhandig geraapt, dan wel met hamer en bijltje gebikt." Met de bijdrage van het WNC aan Groningen 950 is de stad de jaren negentig ingetreden en kan het zich voortaan meten aan de wereldgeschiedenis die aan de Berlijnse Muur werd gemaakt.

Forum, dat eerst nog het uiterlijk had van een Bols-commercial, heeft dankzij de kraak-restyling een post-modern design gekregen, waarin brokstukken, citaten uit de geschiedenis en ruïne-esthetiek voor net dat beetje extra zorgen: "Aan de wand een grote spiegellijst zonder spiegel, de klankkast en het toetsenpaneel van de oude, witte piano volledig gehavend, een brok stoeptegel en een ingelijste reeks foto's van het café bij 'de bevrijding'." Zelfs de bezoekers hebben begrepen wat het nieuwe modebeeld is: "Aan de leestafel zit een bijna vijftiger, zijn niet meer al te weelderige haardos in 'coupe punky', paars t-shirt, spijkerbroek."

Weemoedig kijken de Groningers terug naar de "ongewoon heftige explosie van agressie" die de stad even de media-werkelijkheid had ingedreven om te worden opgenomen in de vaart der volkeren. "Jammer dat de krakers moesten vertrekken", hoort men in Forum. "De krakers hoorden bij de stad. Zo'n ongeordend zootje zorgt voor afwisseling in het straatbeeld, maakt een stad minder ordentelijk, minder saai." Voortaan zit het calvinistische nihilisme van de Groningers weer in de tang van de overheersende cultuur.

Stichting ter bevordering van de illegale wetenschap (BILWET) i.o.

'Krakers druppelsgewijs uitwringen'

Vonhoff wil verbod op kraken

Laatste vesting van krakers wekte angst en agressie

Chaos Groningen door kraakrellen

Verzekering dekt door krakers aangerichte schade in Groningen

Wie gaat dat betalen?

Bajeskoks druk m

Politie in Groningen kan verhoren krakers niet aan

Oorlogssfeer in Groningen

**MIJN NAAM IS
HAAS**

IK WEET VAN NIX